National Library 55253
Gen. Acquisitions Section
OTTAWA, Ont. K1A ON4

THIS PAPER WAS MAILED
TUESDAY, MAY 13, 1986

VABA EESTLANE

Second class mail
registration number — 1089.

VABADE EESTLASTE HÄÄLEKANDJA

ILMUB IGAL KOLMAPÄEVAL
JA REEDEL

Nr. 37 (3236) XXXV aastakäik — Kolmapäeval, 14. mail 1986 — Wednesday, May 14, 1986 — Üksiknumbri hind 70 senti

Tartu College'i nõukogu. Pildil vasakult esireas dr. Silvia Meema, Ülle Toomver ja Asta Tõppi, seisavad Gunnar Mitt, Elmar Tampõld, dr. Endel Aruja, Ervin Mägi, Ralph Viksten ja Albert Irs.

Tartu College'il hea majandusaasta

Eesti õppetooli sihtasutus suure saavutuse lävel

Möödunud kolmapäeval toimus Tartu College'i korraline peakoosolek. Seekord eriti arvuka osavõtjaskonnaga, kuna Tartu College on jõudnud ajaloolise sammuni: järgmisel päeval tuli avamisele eesti õppetool — Chair of Estonian Studies — Toronto ülikooli juurde. Rahuldustunne näis peegelduvat kõigil pärast mõneaastast pingutavat eeltööd ja ettevalmistusi.

Koosoleku avas esimees E. Tampõld, märkides et see on Tartu College 17. aastapeakoosolek. Majandusliku aruande esitas mänedzher E. Mägi. See oli varanduste poolel tasakaalus $4.566.296, kusjuures maja väärtus on näidatud tegeliku hinnaga; praeguse turuväärtuse juures aga palju suurem. 1985. a. sissetulekuid on olnud $1.184.-684 ja väljaminekuid $947.240, jättes ülejäägi $237.444 (eelmisel aastal 145.892).

Täiendustes märkis E. Mägi, et see oli hea aasta, polnud suuremaid remonte, aga järgmisel aastal on ettenäha mõningaid uuendusi 16 aastat vana hoone juures.

Möödunud aasta oli väga hea majandusaasta ja ta avaldas tänu neile, kes on selleks kaasa aidanud.

Eestiainelise õppetooli rakendamise aruandes märkis esimees E. Tampõld, et mitmes osas võime nüüd kindlalt rääkida, kuna kõik on valmis. Õppetooli saamist võib vaadata kahes järgus. Õppetooli sihtasutus on püüdnud teostada raha saamist ja esitas sooviavalduse õppetooli saamiseks kraadikoolina, mis kuulub Toronto ülikoolile. Meie osa on nüüd lõppenud, kuid peame lepingu alusel kooli pidama. Sihtasutus koostas põhikirja ja sõlmis legaalse lepingu ülikooliga ning on andnud üle $700.000. Nüüd omab sihtasutus nõuandva õiguse, et raha oleks mõistlikult paigutatud, et õppetooli saab korralikult majandada. Selleks loodud trustfondi abil. Raha protsentidest peetakse õppetool ülal.

Professori määramine on ülikoolil käigus. Tulevaseks käekäiguks valitakse uus komitee, kus sihtasutuse poolt on liikmeks kaks eesti õppejõudu. See komitee juhib Toronto ülikoolis akadeemilist tööd.

Homme on vastuvõtt ülikooli poolt kutsutuile, kusjuures ka sihtasutus on ise ülikooli külaline.

See on ülikooli üritus, kuhu ka mitmekultuuri minister Otto Jelinek on kutsutud. Siigisel, kui professor on leitud, peetakse sobiv aktus.

Rahalises osas kinkis sihtasutus õppetoolile $350.000 ja laenas teise $350.000. Seda summat saab annetustega tasuda, kuna sihtasutusel on tulumaksuvaba number. Tartu College saaks seda summat siis kasutada teiste programmide teostamiseks.

Üllatavate tulemuste kõrval on olnud ka vastulööke, ülikool ei kirjutanud lepingule alla enne kui ra-

(Järg lk. 12)

Segakoor „LEELO"

KONTSERT

teisip., 27. mail 1986. a. kell 8 õ.
Eesti Maja suures saalis

Kaastegevad:

AARNE TAMMISAAR — viiul
ELIZABETH ACKER — klaver

Pääsmed $8.—, õpilased ja pensionärid $6.—
Saadaval kooriliikmeilt ja kohapeal

Esimene väliseesti õppetool maailmas

Minister Otto Jelinek andis üle $350.000 — Prof. Tõnu Parming esimeseks külalisprofessoriks

Möödunud neljapäeva õhtu kujunes Toronto, kaudselt kogu maailma eestlastele suursündmuseks eesti õppetooli —Chair of Estonian Studies — avamise teatavaks tegemisega Toronto Ülikooli juurde. Uus õppeasutus on sellisena ainus vabas maailmas. Sündmusest võttis osa sadakond eestlaste ja Toronto ülikooli õppejõudu.

Õppetooli avamise väljakuulutamine oli aga eriti suureks saavutuseks nendele meestele Tartu College nõukogu juures oleva õppetooli sihtasutuse loojale, kelledest mitu aastat on ettevalmistusi teinud prof. O. Träss, prof. E. Tulving, E. Mägi, E. Tampõld. Seda tööd on pidevalt tehtud sisemises ringis, millest avalikkusele pole alati räägitudki.

Ülikooli pressiteabes öeldakse, et Chair of Estonian Studies on loodud, vajalikku fondi on toetused andnud Estonian Studies Foundation (Eesti Õppetooli Sihtasutus) ja mitmekultuuri ministeerium oma õppeasutuste loomise programmist.

Piduliku sündmuse avas Social Studies, School of Graduate Studies teaduskonna juhataja, prof. Don Moggridge, öeldes, et see õppetool on ainulaadne Kanadas, isegi kogu maailmas, uurimaks paljusid võimalikke dimensioone. Esimestel aastatel õppetool töötab külalisprofessoritega, kes kujundavad mitmesuguse perspektiiviga kursusi, uurimusi ja teaduslikke tegevusi, kasutades ülikooli ja ühiskonna ulatuslikke allikaid.

Prof. D. Moggridge tegi teatavaks, et esimeseks külalisprofessoriks 1986/87 õppeaastal on valitud sotsioloog prof. Tõnu Parming Marylandi ülikoolist. Ta on saanud hariduse Princetoni, Helsingi ja Yale'i ülikoolides. Tema peamine huviala on etnilised küsimused. Doktorikraadi saavutas ta uurimusega prantsuse kanadalastest Rhode Islandil. Hiljem on uurinud rahvusliikke probleeme Ida-Euroopas ja Balti riikides.

Õppetooli sihtasutuse esimees E. Tampõld kõneles nende poolt, kes on selleks eeltöid teinud. Ta andis lühema ülevaate eestlaste ajaloost Kanadas, kelle teise generatsiooni eestlased ja kõik eestlased vabas maailmas tunnevad uhkust ja rõõmustavad selle saavutuse üle. Ka kodueestlased ühineksid selle rõõmuga, kui nad seda teaksid.

Ta kirjeldas eestlaste hariduse armastust, mis 1930-ndail aastail põhjustas ülikooli lõpetajate üleliigsuse. Ka Kanadas on jätkatud sama traditsiooni ja eestlasist ülikoolilõpetajate arv on keskmiselt kolm korda üle Kanada keskmise ning näitab kõrgemaid arve ka edasiõppinute hulgas. Täna me tunneme, et see saavutus on senistele püüdlustele tunnustuseks. Me oleme väga uhked, et eesti õppetool on loodud

(Järg lk. 12)

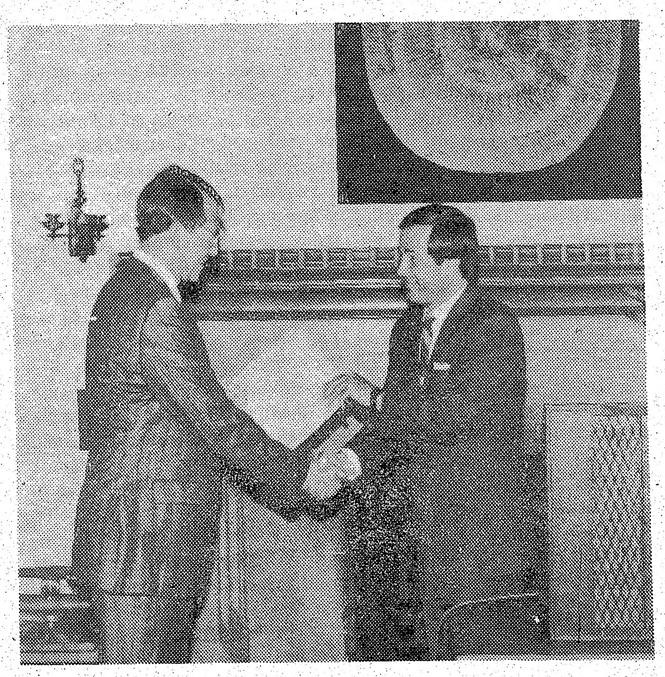

Kanada mitmekultuuri minister Otto Jelinek (paremal) 350.000-dollari suurust tshekki Toronto Ülikooli osakonnajuhatajale prof. Don Moggridge'ile üle andmas, mille alla kuulub eesti õppetool. Foto: Vaba Eestlane

VABADE EESTLASTE HÄÄLEKANDJA

VABA EESTLANE

VÄLJAANDJA: O/Ü Vaba Eestlane, 1955 Leslie St. Don Mills, Ont. M3B 2M3

FREE ESTONIAN

PUBLISHER: Free Estonian Publishers Ltd. 1955 Leslie St. Don Mills, Ont. M3B 2M3

TEGEVTOIMETAJA: Hannes Oja. TOIMETAJA: Olaf Kopvillem

TOIMETUSE KOLLEEGIUM: Karl Arro, Heino Jõe, Olev Träss

TELEFONID: toimetus 444-4823, talitus (tellimised, kuulutused, ekspeditsioon) 444-4832 avatud esmaspäevast reedeni 9—3-ni

TELLIMISHINNAD Kanadas: ajalehe tariifiga aastas $57.—, poolaastas $32.— ja veerandaastas $17.—, kiripostiga lisandub postikulu — vastavalt $107.—, $57.—, $29.50.

TELLIMISHINNAD väljaspool Kanadat: aastas $77.—, poolaastas $42.— ja veerandaastas $22.—. I klassi posti ja lennuposti hinnad vastavalt — USA $111.—, $59.—, $31.—, mujal välismaal $136.—, $72.—, $38.—.

Aadressi muudatus $1.— — Üksiknumbri hind 70 c.

KUULUTUSTE HINNAD: üks toll ühel veerul: $5.00, esiküljel $6.—. **Kuulutusi võetakse vastu** nädala esimesse ajalehte kuni esmasp. homm. kella 10-ni ja nädala teise ajalehte kuni kolmap. homm. kella 10-ni. **Väljaspool tööaega:** Leida Marley 223-0080

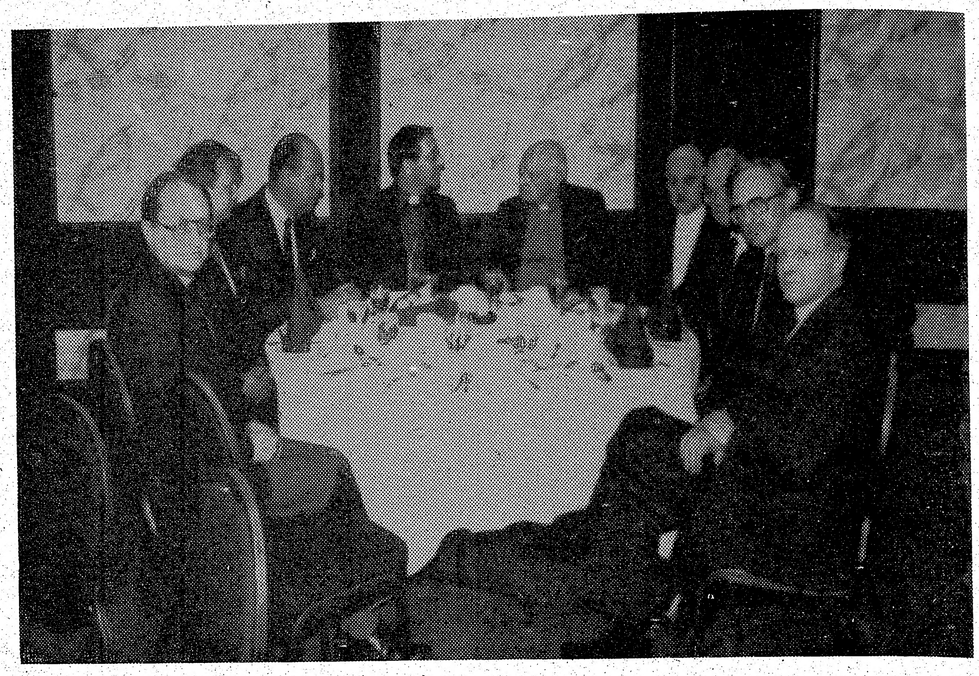

Laudkond luterlikke vaimulikke ja leimehi hiljutisel sinodi lõunasöögil. Vasakult õp. T. Vaga, T. Orav, õp. U. Petersoo, piiskop W. D. Sjöberg, piiskop K. Raudsepp, õp. E. Heinsoo, õp. H. Laaneots, A. Tork ja praost A. Taul. Foto: Vaba Eestlane

Mitte tragöödia vaid kuritegu

„Hoolitsus inimese eest, sotsiaalpoliitika küsimused on partei tähelepanu keskmes. Just sotsiaalses valdkonnas, öeldakse NLKP keskkomitee poliitilises ettekandes, realiseeritakse majandustegevuse tulemused, mis puudutavad töörahva elulisi huve. Just siin ilmneb kõige ulatuslikumalt ja selgemalt sotsialistliku korra humaanne olemus, tema kvalitatiivne erinevus kapitalismist.“

Nii kirjutas N. Liidu kommunistliku partei häälekandja „Pravda“ („Tõde“) pärast möödunud märtsis Moskvas toimunud üleliidulise kommunistliku partei kongressi, püüdes nähtavasti lugejaid veendumusele viia, et kommunistliku partei suuremaks eesmärgiks ja ülimaks sooviks on inimese eest hoolitsemine, talle paremate elutingimuste soetamine ja humaansuse printsiipide rakendamine. Tegelikult ei ole midagi kaugemal tõest kui selline kunstlikult konstrueeritud väide, mis ei ole kaugeltki kooskõlas ajalooliste sündmustega, Kremli sotsiaalpoliitikaga ja nõukogude inimese kurnamisega. Uue tõendi lisaks senistele kogemustele nõukogude inimese alavääristamisest valitseva kommunistliku kliki poolt andis N. Liidu valitsuse ja kommunistliku partei kahetsusväärne käitumine äsjase aatomijõujaama plahvatuse puhul Ukrainas.

Kommunistliku rezhiimi ligemale 70-aastane ajalugu Venemaal kinnitab, et Kremlis valitsevad kommunistliku partei tippmehed pole kunagi kohelnud inimest inimesena, sageli isegi mitte elava olevusena, vaid lihtsalt nagu mingisuguse surnud esemena, vahendina, mida võlb partei huvides edasi ja tagasi ning siia-sinna lükata ja pärast kasutamist nurka visata või jalgade alla tallata. Kui meenutada neid miljoneid inimesi, keda Stalin halastamatult Siberi orjalaagritesse saatis, kus nad ebainimlikes tingimustes surid, kui lasta silmade eest mööda libiseda need võikad pildid, mis kujutavad ukrainlaste suurt näljutamisoperatsiooni, ja küüditamisi, mille surmaohvrite arv ulatus miljonitesse ja kui meelde tuletada N. Liidu suuri ofensiivioperatsioone Teises maailmasõjas, kus sajad tuhanded sõdurid saadeti vastase turmturule all üle lagedate väljade rünnakule, siis ei saa öelda, et kommunistlik rezhiim hoolitseb inimese eest, vaid õigem oleks väita, et ta vihkab inimest, vihkab sihilikult ja armutult ning kasutab teda halastamatult kommunistliku kliki huvides.

See inimese vihkamine nõukogude süseemi juures ei ole mitte ainult ajalugu, vaid see eksisteerib ka praegu, kuigi partei käitumisvormid on olukordade sunnil teataval määral muutunud ning inimese ekspluateerimist partei, kommunistliku ideoloogia ja maailmavallutamise plaanide huvides katsutakse osavamalt ja leidlikumate võtetega varjata kui seda tehti Stalini päevil. Kahtlemata on nõukogude propaganda välismaailmas muutunud tänapäeval tunduvalt osavamaks kui see oli minevikus ning Potjomkini külad nõukogude korra ülistamiseks on paremate ja maitsekamate värvidega värvitud kui Stalini, Hrushtshovi, Brezhnevi, Andropovi ja Tshernenko päevil, mis ei ole jätnud mõju avaldamata läänemaailmale. Gorbatshovi meelitav rahupropaganda inimkonna heaolu ja tuleviku nimel leiab palju pooldajaid, mida kinnitavad pidevalt organiseeritud demonstratsioonid Ühendriikide ja president Reagani vastu, kuna N. Liidu võikaid hävitamisoperatsioone Afganistanis ja vallutamiskatseid Kesk-Ameerikas ning Aafrikas keegi ei söanda ega taha puudutada.

Võib päris kindlasti öelda, et N. Liidu valitsuse ja kommunistliku partei ülbe ja hoolimatu käitumine nii nõukogude Venemaal kui naaberriikide elanike vastu Tshernobõli aatomijõujaamas toimunud plahvatuse puhul, mis paiskas hävitava radioaktiivse tolmupilve üle laialdaste Venemaa, Ukraina, Balti riikide, Kesk-Euroopa riikide ja Skandinaavia alade, on aidanud viia Moskva poliitikat inimestesse suhtumisel õigesse perspektiivi ning isegi nõukogude propaganda mõju all olnud poliitilised elemendid läänemaailmas on hakanud aru saama, et Kremli juhtkonna ja nõukogude massimeediumide poolt levitatud jutud inimeste eest hoolitsemisest ja inimkonna heaolu eest võitlemisest on kommunistlike ideoloogide poolt kokkusepitsetud propagandafraasid.

On raskelt mõistetav, et läänemaailma masside äratamiseks Kremlist ähvardavatele hädaohtudele ei ole piisanud Afganistani sündmustest ega hullumajadesse saadetud allaheidetud rahvaste huvide eest võitlejate kannatustest, vaid selleks oli vaja idast üle traataia valguvat radioaktiivset surmapilvet.

Deschenese komisjon pole kohus

Deschenese komisjoni legaalne nõuandja selgitas komisjoni tööd

Möödunud nädalal toimus Eesti Konservatiivide Partei algatusel koosolek sõjakuritegude küsimuse üle, kus vastuste andjaks oli komisjoni legaalne nõunik Michael Meighan. Arutlused toimusid laudkonna-vestlusena, kus teisteks liikmeteks olid leedu keskorganisatsiooni Lithuanian Community abipresident Joanna Kuras-Lasis, lätlane ja Balti Föderatsioon Kanadas president dr. Guntis Silins ja Ukraina Inimõiguste Komisjoni esindaja dr. Orest Rudzic.

Lühikese sissejuhatuse komisjoni ajaloost tegi Balti Föderatsiooni president dr. G. Silins, märkides et 7. veebr. 1985 andis Kanada kindralkuberner oma allkirja kohtunik Jules Deschenese komisjoni loomiseks. Komisjon loodi põhjusel, kuna natsi sõjakurjategija Joseph Mengele võivat olla tulnud või tulla mõelnud Kanadasse, ka võivat olla, et teised isikud, kes vastutavad sõjakuritegudes II maailmasõja ajal võivat olla praegu Kanadas, mistõttu Kanada valitsus soovib leida sobivat moodust, mis oleks vajalik kindlustamaks, et ükski sõjakurjategija ei oleks Kanadas ja kui keegi neist leitakse olevat Kanadas, siis see antakse kohtu alla. Komisjon pidi uurima milliseid legaalseid aluseid on nende karistamiseks Kanadas või milliseid seadusi tuleks parlamendil vastu võtta nende sõjakurjategijate kohtu ette toomiseks, et nad vastutaksid oma kuritegude eest.

25. juunil 1985, pärast intensiivset uurimist ja andmete kontrollimist, märkis komisjon,

et nad on koostanud nimekirja 660 isiku kohta, kes on praegu või on olnud Kanadas.

16. septembril 1985, olles kaalutlenud oma kahtlustatavate nimekirja jäädi 8 isiku juurde, kelle vastu oli süüdistusi tõsiste kuritööde pärast ja kelle kohta leiti olevat tõendeid Hollandis, Inglismaal, USA's, Poolas ja N. Liidus.

Komisjoni tööaega pikendati kuni 30. juunini 1986. Põhjused selleks olid, et uurimised polnud lõpetatud, tehtud oli vaid 45% ulatuses.

Konsultante ja legaalseid nõuandjaid võeti tööle eriaspektide uurimiseks

ja kolmandaks oli tehnilisi probleeme, tõlkimine, trükkimine, mis nõudsid aega.

Võõraste tõendite kogumisel arvestati kuue olukorraga: 1) uuritavate salajaseks jätmine, 2) iseseisvad tõlgid, 3) ligipääs originaalseile dokumentidele, 4) ligipääs tunnistajate varajasematele avaldustele, 5) vabadus tunnistajate ülekuulamiseks Kanada määruste kohaselt ja 6) selliste ülekuulamiste videolindistamine.

Meighen on üks kahest legaalsest nõuandjast ja ta andis lühikese ülevaate senisest tegevusest andmete kogumisel ja kohtunikule esitamisel. Ta ütles, et paljud tulid kohtuniku juurde tunnistusi andma nagu veteranid, Ukraina Inimõiguste Komisjoni liikmed, juutide organisatsioonid. Kohtunik oli ajalehtedes avaldanud üleskutse, et inimesed tuleksid tunnistusi andma. Ka esitati süüdistusi. 660 nimekirjas olnud isiku kohta võeti kõik tunnistused arvesse.

Lõpuks kasvas nimekiri 700—800 vahele. Nende arvu on drastiliselt vähendatud, nüüd on see arv hoopis väheseks jäänud.

Mõned neist pole kunagi olnud Kanadas, teised võivad *olla surnud.* Komisjon ei tea, kes ja kas neist on sõjakurjategijad. Kanada uurimiskomisjoni ei saa keegi samastada USA uurimisasutusega OSI, Kanadas pole uurimiskomisjonil mingit jõudu.

Kui on mõni, kes tõesti on sooritanud kuritöö, siis tuleks teda karistada, aga mitte süütuid teha kahtlusalusteks ja rikkuda nende nime. Kanadas võib olla N. Liidu ja Vietnami sõjakurjategijaid. Kanadas pandi alus nende otsimisele Mengele afääriga.

Meighen ütles, et komisjon on oma töö esimesest tähtajast möödunud, andes kõigile rääkimise võimaluse. Kohtunik kuulas kõiki tunnistusi ja esitas ka venelastele tingimused, mis alusel toimuksid sealsete tunnistajate ülekuulamised.

„Me ei lähe kuhugi võõrasse riiki, kui me ei saa seal oma tavade kohaselt seadusepäraselt toimida,“ ütles Meighen.

„Kui on aeg minna ja välisriik annab selleks loa, siis kohtunik teeb otsuse, kas komisjon läheb ise või leiab kellegi, kes legaalse nõukoguga kaasa läheks. Ei minda kui venelased ütlevad, et nad nende tingimustega ei nõustu.“

Komisjon ei avalda nimesid, vaid tehakse kõik, et asi jääb salajaseks, kuigi venelased on ammugi nimetanud nimesid. Komisjon tahab oma töö teha nii hästi kui võimalik. Komisjoni esimees ei ole kohtumõistja, vaid valitsusele aruandja. Kõik tunnistused kogutakse kausta, kuid seda ei saa süüdistuseks kasutada.

Kui vajatakse N. Liidust andmeid, siis minnakse sinna kohtuniku, oma tõlgi ja advokaadiga.

Komisjon on piiratud vaid natsisõjakurjategijate otsimisega, kuid Meighen ütles, et ta ei tea, kes selle tingimuse komisjonile ette kirjutas.

Uurimised tehakse üksikisikute kohta, teenimist mõnes üksuses pole aluseks võetud.

(Järg lk. 3)

Praegu ei ole selge, millised kahjud tekkisid ja tekivad tulevikus inimkonnale plahvatusest N. Liidu aatomi-jõujaamas. Kuid ei ole kahtlust, et vene kommunistlik rezhiim oma ebainimliku ja julma käitumisega ning inimkonda ähvardava ohu varjamisega ja mahasalgamisega kogu maailma ees, on näidanud seda inimest põlgavat ja ekspluateerivat süsteemi tema õiges valguses, millel võivad olla isegi väga tõsised tagajärjed eelolevale Reagan-Gorbatshovi kohtamisele ning tuumarelvade piiramise kavatsustele.

Paljudele läänemaailmas on saanud nüüd selgeks, et Gorbatshovi ning tema meelitavaid ettepanekuid tuumarelvade vähendamiseks ei saa usaldada. Selgeks on ka saanud, et Kremli rezhiimile ei maksa inimelud midagi ning kommunistid on valmis miljoneid ohverdama oma paranoialiku ideoloogia ja võimuahnuse huvides. Või nagu küsib Lääne-Saksamaa ajaleht „Die Welt“: „Millised on need inimesed, kes valitsevad N. Liitu? See, mis juhtus Ukrainas ei ole tragöödia vaid kuritegu.“

K. A.

Kommentaar

Lubage tutvusta

Möödunud kümne aasta jook
olen märganud Toronto ajalehte
Kastus Akula lugejakirju. Minu
helepanu äratas kirjutaja ni
kuid veelgi rohkem kirjade si
Teatavasti on väga vähe lugejal
ju, mis toimetajate silmis ar
leiavad ja veelgi vähem kirju,
sisaldavad „ebaõigeid“, võib-
koguni fashistlikke mõtteid. Si
— ajalehed tahavad näidata,
nad on igas küsimuses täiesti
pooletud ja sellise ebatõelise ku
luse manamiseks on neil vaja
ju, mis on täiesti vastupidised
gele mõtlemisviisile. Ja seal tu
Akula. Soravalt ja tabavalt toob
esile pööraselt ebaõigeid mõtt
Üks Akula kiri tasakaalustab ki
met õiget kirja.

„Seak-Up“ tõi ära Kastus Ak
kirja, mis pisut kärbitult on
tõlgitud:

Tõeliselt auväärne Otto Jelin
paljukultuuri minister, Ottaw

Dear Sir:

Sain just nüüd teada, et Teie
te 15. novembril lubanud etni
esindajate arvu kahekordistaka
gis komiteedes ja nõukogudes.
uudis erutas minu etnilist närv
sealsamas otsustasin kinnitada
le, Sir, et mina olen vaba ja
dav ükskõik millises komitees
nõukogus Tema Majesteeti teen
— Teie valiku järgi.

Teile käepärane kodaniku-in
matsiooni arhiiv ja kompuuter
tab muidugi kõik vajalikud
mused Kastus Akula kohta. L
siis juurde siiski mõned pisim
med.

Vaatamata sellele, et olen
aastat noor, ma kinnitan Teile,
***et ma olen terve,* jõuline, enes**
del, kasulik ja aktiivne etnik, i
kalt valmis ühinema Tema M
teedi komitee või nõukoguga,
olen valgevenelane, kes 10. j
1947 aurikul Aquitana saabus
nadasse, Briti sõjaväe vormis
rast oma osa täitmist neetud
de väljaajamisel Itaaliast. S

Deschenese . . .

(Algus lk. 2)

Väga mitmesugustele küsim
le vastates puudutati mitmeid
davaid aspekte. Küsimusele ka
küllalt kui mees on olnud rel
teenistuses, vastas ta, et nad
huvitatud gruppidest, neil pole
legi muu vastu huvi kui nende
tu, keda on otseselt süüdistatu
jakuritegudes. Ka neid ei tehta
likult teatavaks, enne võetakse
dega kontakt ja antakse kõik
jalik temasse puutuv materjal
vumiseks. Komisjoni ülesann
faktide leidmine.

Mitmeid huvitas enam N.
dust tunnistuste saamise küsim
kuidas seda on algatatud. Ta
tas, et see tehti välisministee
diplomaatilist kanalit kaudu N
du peaprokurörile Kanada M
saatkonna kaudu, kes selle
vastavasse kohta. Ka teistesse
desse on soovid esitatud sama
sil.

Vastused on olnud samad:
kirja eest, teeme soovitud
mised ja vastame sobival aj
Liit pole viie kuu jooksul
nud.

N. Liidu tõendusmaterjali
ber oli küsimus, kuivõrd suur
lu neile tõendeile antakse. K
jon ei tarvitse kuulda ühtki t
tust, või kuulata tunnistaja
kaaluda nende usaldusväärsu

Päev hiljem avaldas T
päevaleht „The Toronto Sta
kema intervjuu Michael Mei
iga samade küsimuste üle.

nasöögil. Vasakult õp.
kop K. Raudsepp, õp.
Foto: Vaba Eestlane

komisjoni tööd

gatusel koosolek sõja-
aalne nõunik Michael
s liikmeteks olid leedu
Kuras-Lasis, lätlane ja
aina Inimõiguste Ko-

neist pole kunagi olnud Ka-
teised võivad olla surnud.
on ei tea, kes ja kas neist
akurjategijad. Kanada uuri-
nisjoni ei saa keegi samasta-
A uurimisasutusega OSI, Ka-
pole uurimiskomisjonil min-
du.
on mõni, kes tõesti on soori-
kuritöö, siis tuleks teda ka-
, aga mitte süütuid teha
salusteks ja rikkuda nende
Kanadas võib olla N. Liidu
tnami sõjakurjategijaid. Ka-
pandi alus nende otsimisele
ele afääriga.
ighen ütles, et komisjon on
öö esimesest tähtajast mööду-
andes kõigile rääkimise või-
e. Kohtunik kuulas kõiki tun-
i ja esitas ka venelastele tin-
ed, mis alusel toimuksid seal-
unnistajate ülekuulamised.

e ei lähe kuhugi võõrasse rii-
kui me ei saa seal oma tava-
kohaselt seadusepäraselt toi-
a," ütles Meighen.

on aeg minna ja välisriik an-
elleks loa, siis kohtunik teeb
. kas komisjon läheb ise või
kellegi, kes legaalse nõukogu-
asa läheks. Ei minda kui ve-
d ütlevad, et nad nende tingi-
ga ei nõustu."
misjon ei avalda nimesid, vaid
se kõik, et asi jääb salajaseks,
venelased on ammugi nimeta-
nimesid. Komisjon tahab oma
ha nii hästi kui võimalik. Ko-
ni esimees ei ole kohtumõistja,
valitsusele aruandja. Kõik
stused kogutakse kausta, kuid
ei saa süüdistuseks kasutada.
ni vajatakse N. Liidust and-
siis minnakse sinna kohtuni-
ma tõlgi ja advokaadiga.

omisjon on piiratud vaid natsi-
jakurjategijate otsimisega, kuid
eighen ütles, et ta ei tea, kes
le tingimuse komisjonile ette
rjutas.

mised tehakse üksikisikute
a, teenimist mõnes üksuses
aluseks võetud.

(Järg lk. 3)

Kommentaar

Lubage tutvustada - Kastus Akula

Möödunud kümne aasta jooksul olen märganud Toronto ajalehtedes Kastus Akula lugejakirju. Minu tähelepanu äratas kirjutaja nimi, kuid veelgi rohkem kirjade sisu. Teatavasti on väga vähe lugejakirju, mis toimetajate silmis armu leiavad ja veelgi vähem kirju, mis sisaldavad „ebaõigeid", võib-olla koguni fashistlikke mõtteid. Siiski — ajalehed tahavad näidata, et nad on igas küsimuses täiesti erapooletud ja sellise ebatõelise kujutluse manamiseks on neil vaja kirju, mis on täiesti vastupidised õigele mõtlemisviisile. Ja seal tuleb Akula. Soravalt ja tabavalt toob ta esile pöörasèlt ebaõigeid mõtteid. Üks Akula kiri tasakaalustab kümmet õiget kirja.

„Seak-Up" tõi ära Kastus Akula kirja, mis pisut kärbitult on siin tõlgitud:

Tõeliselt auväärne Otto Jelinek, paljukultuuri minister, Ottawa.

Dear Sir:

Sain just nüüd teada, et Teie olete 15. novembril lubanud etniliste esindajate arvu kahekordistaka kõigis komiteedes ja nõukogudes. See uudis erutas minu etnilist närvi ja sealsamas otsustasin kinnitada Teile, Sir, et mina olen vaba ja saadav ükskõik millises komitees või nõukogus Tema Majesteeti teenima — Teie valiku järgi.

Teile käepärane kodaniku-informatsiooni arhiiv ja kompuuter vastab muidugi kõik vajalikud küsimused Kastus Akula kohta. Lisan siis juurde siiski mõned pisimärkmed.

Vaatamata sellele, et olen 60 aastat noor, ma kinnitan Teile, Sir, et ma olen terve, jõuline, enesekindel, kasulik ja aktiivne etnik, innukalt valmis ühinema Tema Majesteedi komitee või nõukoguga. Ma olen valgevenelane, kes 10. juunil 1947 aurikul Aquitana saabus Kanadasse, Briti sõjaväe vormis, pärast oma osa täitmist neetud natside väljaajamisel Itaaliast. Sellise heroismi eest heatahtlik Kanada valitsus tasustas mind kaheaastase lepinguga, mille kestel ma kohusetruult hargitasin sõnnikut Kanada farmis (16-tunnine tööpäev, $45.— kuupalk + toit ja ruum). Kõik selleks, et väljateenida maabunud-immigrandi staatust.

Ma olen nüüd tutvunud selle võõra maaga ja leidnud siin rahvuskaaslasi ning kujundanud rahvusliku tuumiku, mida nimetasime Valgevene — Kanada Allianss. Meie etniline grupp Kanadas on kõige väiksem, õieti mini-mini, teiste etniliste gruppide kõrval. Ning, et Teie, Sir, olete noobli eksperimendi — Affirmative Action — toetaja, mis tähendab, et soodustate, eelistate ja edutate kõige väiksemaid, rõhutumaid ja ignoreeritumaid — siis Teie, Sir, peaksite tabama käesolevat märkimisväärset juhust ja määrama mind otsekohe ühe komisjoni või nõukogu liikmeks. Olgu õiglust väikesele vennale!

See on tõsi. Ma ei kuulu nn. „nähtavasse vähemusse" (visible minority), kuid ma kinnitan Teile, Sir, et see määramine teeks mind väga nähtavaks. Teie samm tooks Valgevene rahvuskillukese särama ja hiilgama teiste etnikute kõrvale Kanada paljukultuurses mosaiigis. Kahtlemata tekib sealjuures küsimusi — et mis see Valgevene on, ja mida see „valge" seal tähendab, ja kaua see üldse niimoodi on olnud?

Kindlasti leiate oma arhiividest kõik vastused ja selgitate, et Valgevene on maa, kust hokimängija Wayne Gretzki esivanemad pärit on; et see on maa, kus asuvad Minsk ja Pinsk, ja kus võimas Napoleon, pärast Moskvast taandumist, Berezina jõe kallastel kogu armee kaotas... Alati võite minult saada täiendavaid andmeid.

Mina pole kasuahne sotsiaalronija. Kui ma olen kohale nimetatud, siis ma ei kasuta ametisõite Pariisi, Londoni, Stokholmi või Tau-Tau maale. Need sõidud on väga kulukad ja ma püüan maksumaksjate kulu vähendada, sest Kanada mureks on kokkuhoid ja võlgade vähendamine. Ma hoolin väga Kanadast ja mul on valus vaadata, kuidas meie kolm sotsialistlikku parteid — PC, L, NDP teevad kõik, et maha matta seda maad ja vabadusi.

Sellepärast, kui asutate Kokkuhoiu ja Võlavähendamise Komisjoni — ma olen meeleldi nõus sellega ühinema ja plaanimist aitama. Näib, et tuleb likvideerida paljukultuuri ministeerium koos nähtavate ja nähtamatute osadega. Sellele võiks järgneda Inimõiguste ja Affirmative Actioni sulgemine. Need sammud suunaks väga suure arvu bürokraatlikke logardeid taas tõelikku maailma, kus inimesed teevad tööd, et palka saada. Immigratsioon vajab mõningat revisjoni. Mida teha nähtavate ja nähtamatute etnikutega, kes vahetpidamata siia maale voolavd? Vstus on küll lihtne — las nad hargitavad sõnnikut, nagu meie, sõjakangelased, kunagi tegime.

Aupaklikult, Teie — K. Akula

Nõnda kirjutas Kastus Akula.

H. Riga

Rahvariides loterii korraldajad Stokholmi Eesti Kooli peol. Abivalmid lastevanemad on vasakult Malle Gering, Silvi Lokko, Milvi Koger, Anu Jüriado, Mare Nõmm ja Marianne Tampõld. Foto: H. Trummer

Deschenese ...

(Algus lk. 2)

Väga mitmesugustele küsimustele vastates puudutati mitmeid täiendavaid aspekte. Küsimusele kas on küllalt kui mees on olnud relva-SS teenistuses, vastas ta, et nad pole huvitatud gruppidest, neil pole kellegi muu vastu huvi kui nende vastu, keda on otseselt süüdistatud sõjakuritegudes. Ka neid ei tehta avalikult teatavaks, enne võetakse nendega kontakt ja antakse kõik kirjalik temasse puutuv materjal tutvumiseks. Komisjoni ülesanne on faktide leidmine.

Mitmeid huvitas enam N. Liidust tunnistuste saamise küsimus ja kuidas seda on algatatud. Ta vastas, et see tehti välisministeeriumi diplomaatilist kanalit kaudu N. Liidu peaprokurörile Kanada Moskva saatkonna kaudu, kes selle saatis vastavasse kohta. Ka teistesse maadesse on soovid esitatud samal viisil.

Vastused on olnud samad: tänu kirja eest, teeme soovitud uurimised ja vastame sobival ajal. N. Liit pole viie kuu jooksul vastanud.

N. Liidu tõendusmaterjali ümber oli küsimus, kuivõrd suurt kaalu neile tõendeile antakse. Komisjon ei tarvitse kuulda ühtki tunnistust, või kuulata tunnistajaid ja kaaluda nende usaldusväärsust.

Päev hiljem avaldas Toronto päevaleht „The Toronto Star" pikema intervjuu Michael Meighen'iga samade küsimuste üle.

Jälgige eesti organisatsioonide tegevust VABA EESTLASES!

AABS'i konverents Wisconsinis

Balti teadusliku ühingu AABS-i (Association for the Advancement of Baltic Studies) kümnes Balti uurimuste konverents leiab aset 29.—31. mail Wisconsini ülikoolis Madisonis, WI. Seekordse konverentsi üldteemaks on „Baltlased väljaspool Baltikumi".

Mõne eelmise konverentsiga võrreldes on see konverents kavandatud tagasihoidlikumalt, kuid samal ajal on rõhk pandud kvaliteedile. Sellegi poolest on konverentsi kavas üle saja ettekande pluss laudkonnavestlused ja muud üritused. Nagu nähtub konverentsi eelprogrammist, on eestlaste osatähtsus umbes 20% loengute üldarvust.

Kõige populaarsemateks aladeks on konverentsil jällegi ajalugu ja kirjandus, mõlemad veerandsaja ettekandega.

Tähelepanu vääriv on eestlaste tagasihoidlik esinemine ajaloo sektsioonis ainult kahe loenguga, kuna kirjanduse sektsioonis on eestlased esindatud kuue loenguga.

Eriti tugevasti on eestlased esindatud musikoloogia sektsioonis, kus eestlased esitavad seitsmest ettekandest neli. Ka on eestlastel valdav osa kunstiajaloo sektsioonis.

Konverentsi esialgses kavas on ette nähtud kaks istungijärku, mis täielikult on pühendatud eesti küsimustele. Neist üks on pühendatud Aleksis Rannitile, seal esinevad ettekannetega Henry Lyman (Aleksis Rannit inglise keeles: ühe tõlkija kogemus), Ilse Lehiste („Kuiva hiilguse" sõnavara) ja Victor Terras (Vorm ja rida: Aleksis Ranniti „Ars Poetica").

Teise täiesti eesti küsimustele pühendatud istungi leiame sotsiaalteaduste raames pealkirja all

„Eesti rahvusluse perspektiivid", kus esinevad Leo Kivijärv (Eesti rahvusliku liikumise retooriline analüüs), Rein Taagepera (Üks 20-st miljonist: üks II maailmasõja Nõukogude Eesti päevik) ja Toomas Ilves (Nõukogude rahvustepoliitika Eestis: raamatute kirjastamine ja kirjanduse staatus venestamise indeksina).

Teisi eestlasist osalejaid on konverentsi kavas Eda Sepp (Kubism ja järel-kubism eesti kunstis 1915. ja 1940. vahel), Roman Toi — kes kõneleb Veljo Tormise pikse litaaniast, kuna Felix J. Oinas loeb naise ohverduse probleemist ja Juuditist.

Ajaloo sektsioonis Toivo Raun loeb eesti emigratsioonist Vene impeeriumi piires 1860—1917,

ning Aleksander Loit varajasest emigratsioonist Baltikumist: eestirootslaste asundus Ukrainas 1782—1929.

Kirjanduse sektsioonis kõneleb Ivar Ivask pagulasajakirjadest „Mana" ja „Tulimuld", Maire Jaanus Viivi Luik'i „Seitsmenda rahukevade" keelest, kuna Ilse Lehiste teemaks on Ristikivi „Hingede öö". Tänapäeva eesti naiskirjanikest kõneleb Hilja Pikat.

Muusika sektsioonis kõneleb Roman Toi laulupidudest Baltikumis ja väljaspool, Taavo Virkhaus eesti keelest 18. ja 19. sajandi muusikas

ja Johannes Tall muusikast finno-ugri rahvatraditsioonis.

Ellen Parve-Valdsaare ettekande teema pole veel teada. Pedagoogia sektsioonis kõneleb Epp Aruja Metsaülikoolist.

Konverentsiga seoses tuleks esile tõsta mitmeid istungjärke, kus eestlased küll ei osale, kuid mis võivad olla huvipakkuvad. Nii on ajaloo sektsioonis üks istung pühendatud lähisajaloo küsimustele. Siin kõneleb Julius Slavenas teemal Balti piirkond Alfred Rosenbergi teooriates, kuna Andres Ezergailis'e teemaks on „Kes tappis Läti juudid". Selle istungi üheks kommentaatoriks on Stephen Rogers OSI-st.

Veel üheks aktuaalseks teemaks on pagulasväljaanded ja kirjastamine, mille raames leiame ka varem mainitud Ivar Ivaski ettekande.

Kaks istungjärku kirjanduse sektsioonis on pühendatud naiskü-simusele:

üks neist „Naised Balti pagulaskirjanduses" ja teine „Naiskirjanikud Nõukogude Baltikumis".

Konverentsi kavas on kas loengute pidajatena, istungjärkude juhatajatena või moderaatoritena rohkem kui paarkümmend teadlast väljaspoolt USA-d. Rootsist oodatakse Aleksander Loit'i, Karlis Kangeris't ja Balba Kangere'd Stokholmi ülikoolist ja Atis Lejins'i ja Kristian Gerner'i Lundi ülikoolist.

Saksamaalt on oodata Robert Schweitzer'i (Württemberg), Erich Donnert'i (Halle ülikool), Gert von Pistohlkors'i (Göttingeni ülikool) ja Michael Garleff'i.

Peale selle veel Jan Trapans ja Toomas H. Ilves Vaba Euroopa Raadiost Münchenist.

Konverentsi kavas on veel vastuvõtt, AABS-i üldkoosolek, kirjanike esinemine, kaks lõunasööki, kusjuures laupäeval austatakse Balti uurimuste fondi silmapaistvamaid annetajaid ning fondi aktiviste. Konverents lõpeb banketi ja balliga laupäeva õhtul.

Konverentsi kestel toimub Ivar Ivaski graafika ja fotode näitus ja Balti raamatunäitus Wisconsini ülikooli kogudest.

Asjahuvilistel on võimalik saada lähemat informatsiooni, konverentsi programmi ja registreerimislehte aadressil: Baltic Studies Center, 818 Van Hise Hall, 1220 Linden Drive, Madison, Wisconsin 53706, USA või telefonil 608/262-2192.

H. T.

Külalisi Eestist Rootsis

Kirjanik Mats Traat (sünd. 1936) viibis aprillis Stokholmis, kus ta pidas kaks ettekannet tänapäeva eesti kirjandusest ja tutvustas ka oma loomingut.

Helilooja Lepo Sumera oli aprilli keskel Stokholmis, kus pidas kaks ettekannet uuemast eesti heliloomingust. Ta on sünd. 1950. a. ja on loonud m.h. kaks sümfoonjat.

Varase muusika ansambel „Hortus Musicus", milline esines 1980. a. novembris Stokholmis, oli 20. jaan. kuni 20. veebr. kontserttturneel Soomes. Kuuldavasti tulevad nad augustikuus esinema Rootsi.

Leedus avastati salatrükikoda

„Leedu Katoliku Kiriku Kroonika" teatab, et Leedus avastatud salajane trükikoda, mille eest saanud 5 isikut karistada. Trükikoda töötanud 7 aastat. Mehed, kes sellega tegelenud arreteeritud 1985. a. alguses ja peetud kohtuni kinni Vilniuses. Üks tabatuist, Muraskas, saanud karistuseks 3 a., teine Jonutis 2 a. Kolme karistatud tingimusi. Trükikoda asunud Klaipeda maakonna Gargdzdai väikelinnas. Trükitud jõulu- ja ülestõusmispühade kaarte. Teate avastamisest tõi 21. jaan. „Sovetskaja Literatura".

VALVEARST NÄDALALÕPUL

17., 18. ja 19 mail
dr. A. Rebane, tel. 461-6383

24. ja 25. mail
dr. T. Maimets, tel. 469-1322

ÜBAK'i aastapäev

27. aprillil möödus 25 aastat Ühendatud Balti Ameerika Komitee (ÜBAK) ellukutsumisest.

Rahvuskomitee on teatavasti kogu aja olnud selle balti koostööorganisatsiooni üks kolmest liikmest, aastaeelarvelise kuluga ümmarguselt 10,000 dollari piirides. Juubelirituste lisakulutusteks lähetas ERKÜ neil päevil ÜBAK-ile veel eritoetusena 1000 dollarit.

Seda balti juubelisündmust pühitseti 1. mail Washingtonis Baltic Freedom Award'ide üleandmisega järgmistele Ameerika riigitegelastele: senaator William Armstrong (R — CO), kongressiliige William Carney (R — NY), senaator Donald Riegle, Jr. (D — MI), Linas Kojelis, Special Assistant to the President, Office of Public Liaison, Mark Palmer, Deputy Assistant Secretary for European Affairs.

See baltlaste auhind kavatsetakse üle anda ka president Ronald Reaganile juunikuul, Balti Vabaduse Päeva pidustuste raamis.

VES

Iisraeli arheoloog avastas piibelliku väravа

JERUUSALEMM — Iisraeli arheoloog ütles, et ta on avastanud piibli-aegse Jeruusalemma värava, juuda esimese templi perioodist 2500 aastat tagasi. Arheoloog Eilat Mazar ütles, et 15 m lai struktuur võib olla üks neist väravaist, mida on nimetatud piiblis, mis oli alama ja ülema templipiirkonna vahel.

Mälestati Tallinna Konservatooriumi

Omariikluse saavutamise järele tõusis esile vajadus riigi hariduse korraldamiseks. Esimene tähtsam samm oli eestikeelse ülikooli rajamine. Selle järele teised kõrgkoolid, kus Tallinna Konservatoorium oli üks neist.

Montreali Pensionäride Klubil avanes võimalus kooli tekkimisest saada huvitav ülevaade kahelt selle kooli kasvandikult, Dagmar ja Erik Kokkerilt, kes esitasid reedel, 4. aprillil huvitava vestluse kooli tekkimisest koos muusikaliste näidetega helilindilt. Kõnelejad esinesid vaheldumisi, rääkides konservatooriumi saamisest ja seal õppimisest, lisades vahepeal juurde isiklikke mälestusi.

Konservatooriumi asutamise mõte oli tekkinud juba 1918 a. kevadel Tallinnas, Estonia muusika osakonnas, mille juhatajaks oli tuntud muusikamees August Topman. Moodustati vajalik asutamiskomitee, kuhu valiti Georg Hellat, Aug. Topman, Mihkel Lüdig ja Raimond Kull. Nad koostasid vastava põhikirja ja õppekavad, mis Vabariigi Valitsus hiljem kinnitas. Esimeseks kooli direktoriks sai Mihkel Lüdig. Koolil puudusid ruumid, rääkimata oma hoonest. Õppimine toimus Estonia seltsi ruumides, erakorterites ja Lenderi gümnaasiumis. Sisseastujaid oli esimesel aastal suurearvuliselt, kuid kasutada oli alguses ainult kaks Estonia seltsi klaverit. Mihkel Lüdigul õnnestus oma algatusel n.ö. kombineerida Peterburist 12 klaverit Tallinna, mis oli suureks kergenduseks nii õpetajaile kui ka õpilasile. Raha- ja ruumipuudus andis tugevasti tunda.

Koolile otsiti sobivat ehitusplatsi, mis leiti Vabadusplatsi ääres Krediitpanga hoone kõrval, kuid hoone ehitamiseks puudus raha. Selles osas hakkas energiliselt tegutsema Juhan Aavik, kes oma veenva jutuga tõmbas kaasa kohalikke äriringkondi. Esimesena avas oma rahakukru kirjastaja ja ärimees Gustav Pihlakas, andes kooli jaoks 10.000 marka ja temale järgnesid nii mitmedki teised. Korjatud rahaga hakati ehitama konservatooriumi hoonet, mis valmis 1922 aastaks. Hoone ehitusega käis kogu aeg kaasas pidev rahapuudus, nii ehituskuludeks, õppejõudude palkadeks kui ka hoone majandamiseks.

Sel ajal opteerusid Venemaalt Eestisse mitmed tuntud eesti muusikainimesed nagu Jaan Tamm, Artur Kapp, vennad Theodor ja Artur Lemba ja teisi. Mihkel Lüdigu direktori kohalt lahkumisega sai uueks direktoriks Jaan Tamm, kes oli juba varem tegelenud majandusalaga ja nende probleemidega. Tema suutis olukorda niivõrd parandada, et isegi asuti laiendama senist hoone põrandapinda ja juurdeehitus valmis 1930. a. Hoones oli nüüd 20 vähemat harjutusruumi, esinemisruum 200 istmega, direktori korter, kantseleiruumid ja veel rida teisi ruume. 1933. a. suri J. Tamm ja koolidirektori kohustused võttis üle Juhan Aavik, kes püsis sel kohal 1944. aastani.

Erik Kokkeri ettekande järele võttis sõna Dagmar Kokker, kes rääkis kooli õppekavadest ja jõududest, mainides ka, et ta ise oli alustanud klaverimängu õppimist 5-aastaselt. Isa soovil ta läks õppima konservatooriumi, kuhu pääses sisse eksamitega. Õpetaja valikus oli olnud raskusi, kuna isale oli soovitatud prl. Hörschelmanni, kuid tema oli saanud endale õpetajaks Helmi Morfeldt-Viitoli, kes oli olnud samuti ka väga hea õpetaja. Ainete õpetamine toimus sellal üle kogu linna, paljudes kohtades. Dagmar Kokker märkis, et temale oli sel ajal hakanud väga meeldima plastiline tants, mille tõttu ta klaveri teooriatundidest eemale jäi ja nii ka teistest maha jäi. Lõpuks jõudis ta siiski otsusele, et klaver on tema peaala ja siis oli sukeldunud tõsiselt õppimisse. Igal kuul korraldati Estonia teatri kontsertsaalis õpilasõhtuid, ühtlasi ka kinniseid esinemisi. 14-aastaselt oli tal avanenud võimalus esineda kontserdil solistina. Helilindilt kuulsime klaveripala, millega ta seal oli esinenud — seekord mitte D. Kokkeri esituses.

Edasi jätkas vestlust Erik Kokker, kes oli konservatooriumis õppinud viiulit prof. Paulseni juures. Õppetegevus oli toimunud õpetaja kodus, kes oli olnud väga suur muusikaentusiast ja soodustanud eriti andekaid õpilasi. Üks nendest oli olnud ka Hubert Anton-Aumere, kelle ta oli isegi kaasa võtnud oma suvekodusse, et teda seal pidevalt õpetada. Prof. Paulseni kaudu sai ka H. Aumere korraliku riikliku õppestipendiumi. Prof. Paulsen, olles rahvuselt baltisakslane, valdas siiski eesti keelt.

Konservatooriumis õpetati peale muusikaliste ainete veel terve rida gümnaasiumi üldaineid olemaks ka üldteadmistes vajalikul tasemel. Aineõpetajaid oli olnud üle paarikümne.

Mõlemad vestlejad iseloomustasid õpetajaid ja nende käitumist. J. Tamm oli olnud suur, tugev muheda olemisega mees, J. Aavik aga väga südamlik ja mõistev isiksus. Samas olid Theodor ja Artur Lemba olnud täielikud vastandid teineteisele. Artur Kapp oli olnud ka suurekasvuline ja väärika välimusega, sageli piibuga suus. Moodsa muusika suhtes olnud ta kaunis kritiseeriv. A. Kapil ja A. Lembal olnud omavahel mingisugune hõõrumine, kuid suureks tüliks pole see kunagi läinud.

1944. a. märtsikuu Tallinna pommitamine hävitas konservatooriumi hoone koos muusikariistade ja rikkaliku noodikogudega. Kooli 50 a. juubeli puhul peeti pagulusses vastavad kontsertaktused New Yorgis ja Torontos. New Yorgis esitati sel puhul esimest korda K. Raidi helind, kus kaastegevad olid D. Kokker, K. Raid ja V. Kangro. Seda kuuldi sel pealelõunal ka helilindilt.

Okupatsiooni ajal oli D. Kokker olnud koos Arno Niitoviga konservatooriumis õppejõuks.

Vestluse lõpul kuulis publik veel kolmanda helindi lindilt. Rohkearvulised koosolijad jälgisid enamusele vähetuntud ettekannet suure huviga.

H. H.

Dagmar Kokker

Olev Härm (vasakul) ja Arnold Aasma laulsid Maakondade Päeva eeskavalises osas. Foto: Vaba Eestlane

Ka USA tuumajõujaam on ohtlik

RICHLAND, Wash. — USA valitsuse tuumajõujaama Washingtoni osariigis Briti Kolumbia läheduses olevat ohtulikus seisundis, kuna jahutusveetorud tulevat asendada. See reaktor on sarnane venelaste Tshernobõli omale. Torude asendamine 23-aastases Hanford N reaktoris võtvat enam kui aasta aega ja maksvat 17 miljonit dollarit.

N reaktori tegevus, mis produtseerib plutooniumi tuumarelvadele, on võetud lähema vaatluse alla pärast N. Liidu katastroofi. Mõlemad reaktorid kasutavad grafiiti ja mõlemal on samasuguses hoones.

Eesti küla Türgis 100 aastat

Kui kakskümmend aastat tagasi taasavastati eesti küla Türgis, 45 kilomeetri kaugusel Nõukogude Liidu piirist, oli see omamoodi sensatsioon — ja vastavalt koheldi seda ka meie ajakirjanduses. Too 1886. a. asutatud küla, algupärase nimega Uus-Estonia, Tsaari-vene dokumentides Novo-Estonskoje (ehk Novestonka eestlaste endi suus) ja ametliku türgi nimega Karacaören, võiks 19. mail pühitseda oma 100-a. juubelit. Ent eestlasi on sinna järele jäänud vaid üksainus perekond. Taolise juubeli korraldamiseks leidub rahvast pigemini Lääne-Saksamaal, kuhu kunagised Türgimaa eestlased asusid ümber peamiselt 1970-ndail aastail.

Teise suure väljarändamislainega Eestist 1880-ndail aastail jõudis tuhandeid eestlasi Kaukaasiasse. Nn. Tagakaukaasia alad oli tsaar võitnud Türgilt 1877—78. a. sõjas ja hakkas nüüd asunikele maad jagama. Kõige lõunapoolsema asunduse rajas grupp eestlasi Karsi linnuse lähistele. A. 1908 oli neid rahvaloendi järgi 347 hinge. A. 1912 õnnistasid nad sisse oma kiriku-koolimaja, mis on veel tänapäeval asula suurimaks ehituseks. Esimese maailmasõja keerises võitis Türgi oma territooriumi tagasi, kusjuures osa eestlasi taganes koos venelastega, teine osa aga jäi Türgi alamateks. Perekonnaseisuametis pandi nende nimed esialgu kirja araabia tähestikuga.

Kaua aega ei teatud nende saatusest midagi — kuni Eesti Vabariigi peakonsul Türgis, Ernst Vebermann a. 1930 saatis nendest sõnumi „Päevalehele". Välismaalasena tal ei olnud aga luba neid ise külastada. A. 1960 avaldasid okup. Eestis ilmuvas ajakirjas „Keel ja Kirjandus" kaks endist Karsi-eestlast, et „tänapäeval Uus-Estonia külas eestlasi arvatavasti enam ei ole."

A. 1966 kuulis Türgis viibiv arheoloog Paavo Roos (Rootsist), et Karsi ümbruses elab eestlasi. Pärast asja uurimist ja mitmesuguseid seiklusi leidis ta nad sõjaväepiirkonnast, kunagises eesti külas, kus nüüd elas peamiselt türklasi. Tuli välja, et grupp koosnes umbes 50 inimesest, kelledest pooled rääkisid eesti keelt, nendest ka mitmed lapsed. Võime kujutleda kokkusaamise elevust ja rõõmu!

Järgmisel aastal külastas neid nende ridade kirjutaja ja me informeerisime eestlaskonda. Pärast seda olen neid külastanud veel viiel korral, viimati a. 1981, mil oli külasse jäänud üksainus eesti perekond kolme lapsega. Teised olid vahepeal üksteise järel asunud Lääne-Saksamaale tööle, esialgu nn. külalistöölistena, hiljem juba sisserändaja staatusega.

Enamik on siirdunud Baden-Württembergi, eemal eestlaste keskustest, mõned aga suurlinnadesse nagu Berliin ja München. Nad on olnud mõnevõrra kontaktis organiseeritud eestlusega, osa võttes eestlaste suurematest üritustest Geislingenis ja Münsteris ja mõned nendelastest on viibinud Keskkomitee poolt korraldatud suvekodus.

Vaevalt tähistatakse Uus-Estonia ehk Novestonka 100-a. juubelit ka Lääne-Saksamaal, nende uues kodukohas. Türgi-periood koos sealt sugupõlvede mällu sööbinud raskustega võõra rahva ja võõra kultuuri keskel, sõdade ja rahutuste, maavärisemiste ja ikaldustega ei toogi südamesse juubeldamise tunnet. Eesti kultuuriajalukku kuulub Kars aga kindlasti, samuti see väike rahvusgrupp, kes pidas seal eestikeelsena ja eestimeelsena vastu sada aastat.

Aarand Roos

Toronto Eesti Seltsi Tä

N. Liidu kata

Venelastel puudusi

NEW YORK — U

et N. Liit on tagasi lük
troofi tagajärgede leev
president Ronald Reag
tööstusdemokraatiate ig
kumist, kuid ei tunne

Kui USA välisministrilt
kas Moskva on võimeline ha
saama asetleidnud katastroof
les Shultz järgmist: „Ma loo
nad on. Probleemi jätkuv eda
nemine suurendab ohu t
nende naaberriikidele ja ne
dile."

Moskvas tegi Kremli ju
näo pähe nagu ei oleks suu
dagi viltu, võttes Lenini ma
mil seistes vastu tavakohase
raadi.

Napisõnalised ja äärmisel
butavad (et mitte ütelda
tud) uudised Tshernobõli
hiigelavariist olid hoolikalt
tud nõukogude ajalehted
lehekülgedele —

rahvast ei ole ometi mõtet
ärritada! Võib sellel ju v
mõttes tekkida igasugusi p
küsimusi.

Reaktsioon mujal oli väg
ritatud. Shultz näiteks, k
ajakirjanikele teravamas
kui seda on senini teinud
küsimuses ükski USA
ametikandja avalikult, ütl
mist: „Meie teame oma en
katest rohkem, kui see mi
kogude juhtkond on ütlem
— ja ka oma enda rahvale
tuse ulatuslikkus on suur.
inimohvritest on arvuliselt
suuremad, kui see mida N.
öelnud."

Suurbritannia välisminis
Geoffrey Howe süüdistas

„tõsises eksimises Euroo
naaberlikkuse vastu"

varjates esialgselt täielik
stroofi olemasolu ja k
nüüd andmast vähegi ük
kumat informatsiooni maai
likkusele asetleidnu kohta.

Harilikult N. Liidu suht
väga ettevaatlikult väljen
ne-Saksa välisminister H
rich Genscher nõudis, et
sulgeks kõik Tshernobõl'
sarnaselt kavandatud tuu
jaamad nii kauaks kui pol
tud suurõnnetuse põhjuse

„Mis laadi inimesed
N. Liitu?" küsis Lääne-Sa

kker

vastavad kontsertaktused New
gis ja Torontos. New Yorgis
ti sel puhul esimest korda K.
i helind, kus kaastegevad olid
Kokker, K. Raid ja V. Kangro.
kuuldi sel pealelõunal ka he-
iilt.
kupatsiooni ajal oli D. Kokker
d koos Arno Niitoviga konser-
oriumis õppejõuks.
estluse lõpul kuulis publik veel
nanda helindi lindilt. Rohkear-
sed koosolijad jälgisid enamu-
vähetuntud ettekannet suure
iga.

H. H.

100 aastat

as eestlasi arvatavasti enam ei
. 1966 kuulis Türgis viibiv ar-
loog Paavo Roos (Rootsist), et
rsi ümbruses elab eestlasi. Pä-
äsja uurimist ja mitmesuguseid
klusi leidis ta nad sõjaväepiir-
nast, kunagises eesti külas, kus
id elas peamiselt türklasi. Tuli
ja, et grupp koosnes umbes 50
nesest, kelledest pooled rääkisid
ti keelt, nendest ka mitmed lap-
. Võime kujutleda kokkusaamise
vust ja rõõmu!
Järgmisel aastal külastas neid
de ridade kirjutaja ja me infor-
eerisime eestlaskonda. Pärast se-
olen neid külastanud veel viiel
rral, viimati a. 1981, mil oli kü-
se jäänud üksainus eesti pere-
nd kolme lapsega. Teised olid
epeal üksteise järel asunud
äne-Saksamaale tööle, esialgu
külalistöölistena, hiljem juba
serändaja staatusega.
Enamik on siirdunud Baden-
ürttembergi, eemal eestlaste kes-
stest, mõned aga suurlinnadesse
gu Berliin ja München. Nad on
nud mõnevõrra kontaktis organi-
eritud eestlusega, osa võttes eest-
ste suurematest üritustest Geislin-
nis ja Münsteris ja mõned nende
stest on viibinud Keskkomitee
olt korraldatud suvekodus.
Vaevalt tähistatakse Uus-Estonia
nk Novestonka 100-a. juubelit ka
äne-Saksamaal, nende uues ko-
ukohas. Türgi-periood koos sealt
gupõlvede mällu sööbinud ras-
ustega võõra rahva ja võõra kul-
uuri keskel, sõdade ja rahutuste,
naavärisemiste ja ikaldustega ei
ogi südamesse juubeldamise tun-
et. Eesti kultuuriajalukku kuulub
kars aga kindlasti, samuti see väi-
ke rahvusgrupp, kes pidas seal ees-
tikeelsena ja eestimeelsena vastu
ada aastat.

Aarand Roos

Toronto Eesti Seltsi Täienduskooli õpilased ja õpetajad hiljutisel aktusel. Foto: Vaba Eestlane

N. Liidu katastroof maailma ajakirjanduses

Venelastel puudusid abinõud avarii puhuks

NEW YORK — Ühendriikide välisminister George Shultz teatas ajakirjanikele, et N. Liit on tagasi lükanud USA valitsuse abipakkumise Tshernobõli tuumakatastroofi tagajärgede leevendamiseks. Välisminister Shultz viibis parajasti Indoneesias president Ronald Reagani saatjaskonnas, kes oli siirdumas Tokios toimuvale suurte tööstusdemokraatiate igaaastasele tippkohtumisele. „Nad vastasid, et nad hindavad pakkumist, kuid ei tunne selleks praegu vajadust olevat," ütles Shultz.

Kui USA välisministrilt küsiti, kas Moskva on võimeline hakkama saama asetleidnud katastroofiga ütles Shultz järgmist: „Ma loodan, et nad on. Probleemi jätkuv edasi arenemine suurendab ohu tasandit nende naaberriikidele ja neile endile."

Moskvas tegi Kremli juhtkond näo pähe nagu ei oleks suurt midagi viltu, võttes Lenini mausoleumil seistes vastu tavakohase maiparaadi.

Napisõnalised ja äärmiselt sumbutavad (et mitte ütelda võltsitud) uudised Tshernobõli tuuma hiigelavariist olid hoolikalt peidetud nõukogude ajalehtede sisselehekülgedele —

rahvast ei ole ometi mõtet liigselt ärritada! Võib sellel ju vähemalt mõttes tekkida igasugusi piinlikke küsimusi.

Reaktsioon mujal oli vägagi ärritatud. Shultz näiteks, kõneldes ajakirjanikele teravamasõnaliselt kui seda on senini teinud antud küsimuses ükski USA valitsuse ametikandja avalikult, ütles järgmist: „Meie teame oma enda allikatest rohkem, kui see mida nõukogude juhtkond on ütlemas meile — ja ka oma enda rahvale. Õnnetuse ulatuslikkus on suur. Teated inimohvritest on arvuliselt tublisti suuremad, kui see mida N. Liit on öelnud."

Suurbritannia välisminister sir Geoffrey Howe süüdistas Kremlit

„tõsises eksimises Euroopa heanaaberlikkuse vastu"

varjates esialgselt täielikult katastroofi olemasolu ja keeldudes nüüd andmast vähegi üksikasjalikumat informatsiooni maailma avalikkusele asetleidnu kohta.

Harilikult N. Liidu suhtes ennast väga ettevaatlikult väljendav Lääne-Saksa välisminister Hans-Dietrich Genscher nõudis, et N. Liit sulgeks kõik Tshernobõl'i omaga sarnaselt kavandatud tuumaelektrijaamad nii kauaks kui pole avastatud suurõnnetuse põhjused.

„Mis laadi inimesed valitsevad N. Liitu?" küsis Lääne-Saksa juhtiv konservatiivne ajaleht „Die Welt" oma juhtkirjas.

„See mis juhtus Ukrainas ei ole mitte tragöödia. See on hoopis kuritegu."

Teravasõnalist kriitikat tuli isegi neutraalselt Shveitsi valitsuselt, kes väga harva teeb seda avalikult N. Liidu aadressil. Välisministri asetäitja Edouard Brunner iseloomustas Moskva pikka viivitust katastroofist teada andmisega kui „jahmatamapanevat".

Vasakpoolne prantsuse ajaleht „Liberation" kommenteeris järgmist asjade käigu kohta:

„Kommunistid teevad elektrit samuti nagu nad peavad sõda — mitte muretsedes kuigi palju inimohvrite üle ja elimineerides vaatlejad."

Rootsi päevaleht „Svenska Dagbladet" ütles oma juhtkirjas: „Nõukogude ühiskond on kaugelt liiga primitiivne selleks, et kasutada niivõrd keerulist tehnikat nagu tuumaenergiat."

„The New York Times'i" Moskva korrespondent Serge Schmemann analüüsib pikemalt nõukogude salatsemise maaniat.

Sellele lisandub iseloomulikul kombel tava pareerida Moskva pihta õigustatult suunatud kriitikat, üritades juhtida kõrvale tähelepanu palgilt iseenda silmas pinnule teise omas.

Näiteks sellest iidsest kamuflaazhimanöövrist oli asjaolu, et esimesele ja paar päeva hilinenud TASS'i teatele Tshernobõli avariist (mis oli vähem kui lakooniline) järgnes kohe nõukogude teabeagentuuri telegraafirullil pikem artikkel 1979. aastal asetleidnud tööõnnetusest Pensylvania osariigis Ühendriikides asuvas ameerika tuumaelektrijaamas (millel teatavasti ei olnud ainustki surmaohvrit ja millele pöörati äärmiselt ulatuslikku tähelepanu ameerika teabevahendite poolt algusest peale kuni kaua aega hiljem). Sarnased küünilised veesogastamise motiivid on muidugi tuttavad nõukogude ajakirjanduse vähegi tähelepanelikele jälgijatele.

Ukrainas asuvas Tshernobõli tuumaelektrijaamas asetleidnud katastroofiline avarii on jätkuvasti Ühendriikide massteabevahendite suursensatsiooniks. Sündmus domineerib täielikult ajalehtede, raadio ja televisiooni reportaazhi. Samal ajal teatavad lääne ajakirjanikud Moskvast, et nõukogude teabevahendid räägivad juhtunust mokaotsast (kui üldse), demonstreerides konkreetselt,

et Mihhail Gorbatshovi poolt pikalt ja laialt pasundatud jutt „avameelsusest" on just see — tühipaljas jutt.

Asetleidnud õnnetuse puhul käitutakse hoopis oktoobri revolutsioonini tagasiulatuvate ja raudselt sissejuurdunud tavade kohaselt — kas vaikitakse või valetatakse.

Mis puutub Ühendriikide valitsuse ametlikesse reageeringutesse Tshernobõli katastroofi puhul, siis otsustas Valge Maja organiseerida asjaomaste eri valitsusorganite töögrupi, kelle ülesandeks on koordineerida ameerika valitsuse samme tekkinud olukorras. Esimeseks Washingtoni mureks on maa atmosfääri paiskuva raadioaktiivsuse diagnoosimine uurimaks küsimust, kas see kujutab endast ohtu Ühendriikide elanikkonna tervishoiule. Asjatundjate esialgne arvamus on, et seda siiski ei juhtu. Teiseks on USA valitsuse poolt pakutud N. Liidule humanitaarset ja tehnilist abi leevendamaks Tshernobõli avarii tagajärgi. Sarnane pakkumine tehti teisipäeval Ühendriikide välisministri abi Euroopa ja Kanada asjus Rozanne Ridgway poolt N. Liidu Washingtoni chargé d'affaires Oleg Sokolov'ile. Senini pole Moskva sellele pakkumisele reageerinud.

Ühendriikide avalikkuse hoiaku iseloomustuseks Kremli käitumisse antud juhul tsiteerigem järgmist lõiku pealinna tähtsa ajalehe „The Washington Post'i" juhtkirjast:

„Sovjetid olid kohustatud andma oma naabritele kohest hoiatust katastroofist. Selle asemel ei öelnud nad iseloomulikul kombel mitte midagi kuni rootslased,

800 miili eemal, hakkasid koguma tundemärke juhtunust.

See on vastuvõtmatu. Isegi nüüd keelduvad nõukogude võimud andmast täpset kirjeldust õnnetusest. Kui see on tõsi, et grafiidi kogus on põlemas, siis võib see olla väljaspool kontrolli arvestatavalt pikka aega."

Ameerika mõned luure spetsialistid on arvamusel, et terve Tshernobõli avarii algas möödunud nädala keskel, kirjutab „The New York Times". Teatavasti ei teatanud Moskva õnnetusest kuni alles esmaspäeva õhtuses televisiooni uudistesaates, ja siis ainult pärast seda kui Rootsi valitsus oli ametlikult nõudnud seletust juhtunu kohta, kuna raadioaktiivsuse määrad Rootsi õhuruumis olid tõusnud ennenägematul kombel.

Eksiilis asuv vene geneetik Zhores Medvedev, kes on kirjutanud pikemalt ühest varasemast nõukogude tuumakatastroofist aastal 1958 (mida Moskva ei ole muide omaks võtnud tänase päevani) ütles Tshernobõli avarii kohta järgmist

„Nähtavasti ei esinenud antud piirkonnas mingeid hädaolukorra meetmeid, ei mingeid raadio- või televisioonisaateid või häireseisundi plaane, mida niisuguses olukorras ette võtta.

Kui kiiritust oleks olnud võimalik hoida seespool N. Liidu piire, siis nad oleksid eelistanud vaikida."

Stokholmi Eesti Noortekoor kavandab kontsertmatka USA'sse

Stokholmis tegutseb Eesti Noortekoor juba mõnda aastat. Koor on esinenud iseseisvate kontsertidega ja saanud kriitikute poolt heade hinnete osaliseks. Tegevust jätkatakse sama hoo ja meelsusega, nagu see toimus asutamisajal ja esimestel harjutustel. Ei ole märgata tüdinemist, mis noorte juures mõnesti esineb.

Nagu kuulda, on kooril tegevuskavas ka USA reis, ja nimelt 1987. aastal. Praegu puuduvad andmed, kui ulatuslikuks see kontsertmatk on planeeritud. Loodetavasti ulatub see päris pika rea eestlaste keskustesse Ühendriikides.

Koor on juba hakanud koguma reisikapitali. Nende üheks rahakogumise teeks on kevadisel ajal abi pakkumine kaasmaalaste kodudes kevadkoristustööde läbiviimiseks.

Töötasu läheb Ameerika reisi kassasse.

Senat lükkas tagasi relvade müügi Saudi Araabiale

WASHINGTON — USA senat lükkas häälteenamusega 73—22 tagasi president Ronald Reagani ettepaneku Saudi Araabiale 354 miljoni dollari väärtuses relvade, peamiselt rakettide müügiks. Senatis toimus hääletamine ajal, kui president oli ise Jaapanis toimuval riigipeade konverentsil. Nüüd läheb ettepanek Esinduskogusse, kus see ootuste kohaselt ka tagasi lükatakse. Reagan on lubanud neile resolutsioonidele panna oma veto, mis tähendab, et müük läheb siiski edasi, kui mitte mõlemad, nii Senat kui Esinduskogu ei pane omakorda sellele veto.

Videotaud on jõudnud N. Liitu

Nüüd on läände jõudnud kinnitus videotaudi leviku kohta N. Liidus. Hiljuti saabunud andmete järgi mõisteti kolm armeenlasest inseneri möödunud kevadel vangi nõukogude korra laimamise, spekulatsiooni ja pornograafia levitamise eest. Kolm armeenlast olid paljundanud ja levitanud läänelikke videofilme.

Langetatud kohtuotsuste järgi mõisteti süüdlased viieks, kuueks ja seitsmeks ja pooleks aastaks vangilaagrisse.

KAI KÄÄRID

MAALID MÜÜGIL suures valikus.
Helistage ette 225-5595
390 Princess Ave., Willowdale

Lühiühendus või sabotaazh?

CAPE CANAVERAL — Lühiühendus võivat olnud põhjustanud äsjase DELTA raketi kontrolli alt välja mineku, aga ka sabotaazhivõimalust pole eitatud, ütles USA maailmaruumiasutuse ametnik. 30 miljoni dollarilise raketi ja 57,5 miljoni dollarilise satelliidi kaotus on pannud seisma USA maailmaruumi asutuse võimalused sõjalise või privaatsatelliidi maailmaruumi saatmiseks.

KATUSETÖÖD

uued ja parandamine.
Soome ehitajad
Veli Salminen 492-1351
Metro licence 2422

Kanada buss ja USA auto süüdati Lääne-Saksamaal

HEIDELBERG — Üks kanada sõjaväebuss ja ameeriklase eraauto süüdati põlema, põhjustades kahju, kuid mitte inimvigastusi. Ükski grupp pole esialgul tegu omaks võtnud. Bussil purustati aken, bensiini kallati istmeile ja süüdati põlema.

TÄHELEPANU!

Parkway Baker'i tootcid on nüüd saadaval ka BROADVIEW DELICATESSEN'i äris, 141 Danforth Ave.

Parkway Bakery
127 Manville Rd. Unit 14
Scarborough — Tel. 751-0066

SPORT

USA'st toodi 10 kuld-, 4 hõbe- ja 3 pronksmedalit

Eesti mastersportlaste edukas võistlusreis Amerikasse

Raleighs, Põhja-Carolinas, 2.—4. maini s.a. korraldatud Southeastern US Masters International Track & Field Championships raames võttis osa üle 420 võistleja hulgas ka 3 eesti masterit — Mati Jaago, Valden Sadul ja Karl Trei, tuues koju kokku 10 kuld-, 4 hõbe- ja 3 pronks-medalit, ühtlasi saavutades 4 uut võistlus-rekordit ning ühe Välis-Eesti rekordi.

Nende tehnilised tagajärjed olid järgmised:

M60 — M. Jaago

Kuulitõuge (5 kg) — I 12.17 m (uus võistlus-rekord)
Odaheide (600 gr.) — II 31.04
Vasaraheide (5 kg) — III 26.46
Raskusheide (25 lb) — I 10.99 (uus võistlus-rekord)
Raskusheide (56 lb) — I 5.54
Viievõistlus — III — 1322 p. (200 m — 29,7, kaugus — 4.03, oda — 30.68, ketas — 33.96 ja 1500 jooksu katkestas)

M60 — V. Sadul

100 m tõkkejooks — I 19,40
400 m tõkkejooks — II 1.11,90
800 m jooks — I 2.32,43
Kolmikhüpe — II 8.85 (uus Välis-Eesti rekord)
Kaugushüpe — III 4.31

M75 — K. Trei

80 m tõkkejooks — I 18,60
Kaugushüpe — I 3.73 (uus võistlus-rekord)
Kolmikhüpe — I 7.88 (uus võistlus-rekord)
Odaheide (600 gr.) — I 26.68
Kettaheide (1 kg) — II 27.58
Viievõistlus — I 805 p. (200 m — 36,9, kaugus — 3.60, oda — 26.82, ketas — 26.76 ja 1500 m (katkestas jooksu).

Võistluste korraldus kohapeal oli üldiselt hea ja ilmastikuolud väga soodsad.

Võistlejaile korraldatud laupäeva õhtusel banketil näidati filme samadest võistlustest, muuseas V. Sadula 800 m jooks terves ulatuses.

Samuti austati erilise tähelepanuga 1985. a. Roomas toimunud Maailmameistrivõistluste võitjaid ja nende hulgas ka Karl Treid.

Meie mastersportlased jäid oma võistlus-reisuga hästi rahule ja võiks seda pidada igati täielikult õnnestunuks, kui ainult ei oleks sinna sõidul juhtunud väikest viperust liigse kiiruse pärast.

Soovime võitjaile õnne eduka esinemise puhul ja jõudu ning jaksu edaspidiseks!

V. K.

Soome Lahti on saanud õiguse korraldada murdmaasuusatamise maailmameistrivõistlused 1989. Mängusid tahtsid korraldada veel Itaalia Val di Fiemme ja Prantsusmaa Autrans. Kandideerijate hulgas oli ka Kanada Thunder Bay. Mägisuusatamise maailmamängud samal aastal peetakse Colorado Valley's. Lahtis peeti sellised mängud viimati aastal 1978. Pildil vaade Lahti suusastaadionile.

Jaan Roos esimene

Jaan Roos võitis järjekordselt Burlingtonis, 4. mail s.a. korraldatud lahtise kiirkäimise võistluse 10 km distantsil — ajaga 46 min. 29 sek. ja peaks olema eelseisvateks suur-võistlusteks taas oma tippvormis.

Spordiuudiseid kodumaalt

Krasnojarskis peetud nõukogude rahvaste VI talispartakiaadil finaalvõistlustel tuli kahevõistluses esikohale Eesti suusataja Allar Levandi 429,85 punktiga. Ta juhtis pärast hüppeid ülekaalukalt ja 15 km pikkuse murdmaadistantsil oli kaheksas ajaga 45,01,9, hüpped olid 80.5 ja 84 m.

Tal läks hästi ka Oberstdorfis maailma meistrivõistlustel, kus ta kahevõistlusel saavutas maailmameistri tiitli. Ta tuli hüpetega 86 ja 82 teisele kohale 215,1 punktiga, oli 15 km suusatamises esimene ajaga 45.9 ja *norralasest ees, kellest* ta startis 17,3 sek. hiljem. A. Levandi kogupunktide arv oli 429,91. Soomlane J. Ylipulli oli kümnes.

Kinkige sünnipäevaks „VABA EESTLANE"

„METSIKULT EBATÕENÄOLINE ABIELU"

Ameerika suurajaleht kirjeldab N. Liidust hangitava tõendusmaterjali saamise arengulugu

3.

Oma edasikaebuses OSI süüdistas USA piirkonnakohtunikku Dickinson R. Debevoise'i „süstimast poliitilist kallakut" oma otsusesse ja läs edasi öeldes:

„Kui N. Liit võib toimida ebaausalt oma siseriigi legaalsete probleemidega, siis see ei või sama teha protsessidel, mis on võõraste kodanike, advokaatide ja tunnistajatega."

„N. Liidu edukad pettused neis asjus", argumenteeris OSI, „olenevad tema võimetest, aga igal juhtumil võiks olla „paratamatult mõistetud paljastamisele."

Ühes intervjuus küsiti, kas see polnud mitte tegelikult väide osaliselt Ameerika õigusliku süsteemi eksimatusest, vastas Sher, et see polnud mitte. „See on just väide meie kohtute täielikust usaldamisest, et neis kohtutes on tõde," ütles Sher.

EBALOOGILINE EELDUS

Ta lisas, et see võiks olla ebaloogiline N. Liidule, riskida oma usaldusväärsuse hävitamisega, kui kõik tõendid, mis nad annavad oleks tehtud ümber propaganda eesmärgiga.

OSI kriitikud on teiselt poolt väitnud, et nad pole aru saanud seda kergust, millega nõukogude tunnistajaid võidakse manipuleerida, kuna ülemäärane innukus on sogastanud nende otsustamisvõime.

„Nõukogudel on kõike, mida nad vajavad — motiiv, kogemus, kontroll — selliste lavastuste loomiseks", ütles John Rogers Carroll, Philadelphia kohtus esinenud advokaat ühes äsjases intervjuus. Carroll kaitses Kowalchuk'ki, Philadelphia rätsepat, kes on praegu N. Liitu deporteerimise ees.

Kui silmnäotunnistajate roll varieerub OSI protsesside hulgas, siis valitses Kowalchuk'i protsessis, nagu piirkonnakohus märkis, „seal ei olnud mitte üks raas dokumenteeritavaid tõendeid, mis kohaldatavad sellega lähedasile sündmusile."

Carrol ütles, et „tema kogemus kahel ülekuulamisel N. Liidus, 1981 ja 1983 veenis teda, et tunnistajate ristküsitlemisel N. Liidu kontrolli all on vähe efekti sellele, kes teab, et kõik, mis ta võib teha on püsida oma loo juures, et ta ei sattuks hiljem raskusisse."

„Tema (tunnistaja) teab, et ma ei või tungida tema loo sisse, uurida selle detaile," ütles Carrol. „Teda ei saada karistada valevande eest. Ta teab, et ükski normaalseist sanktsioonidest (vale või avalike tunnistuste) eest pole kohaldatavad siin."

1983. ja möödunud (1985) aastate vahel vähemalt neli föderaalpiirkonna ja apellatsioonikohust on lükanud tagasi sellised tunnistused kui nähtavalt sunniviisilised, kui N. Liidu prokuröri märkuste ja eelarvamustega kohastatud või mõnel muul põhjusel mitteusaldatavad. Teistes protsessides — märgatavalt Kowalchuki puhul — erimeelsed arvamised on tundnud tõsist muret, et kinnitamata N. Liidu tõendite kasutamisega ohustatakse kaebealuse põhiseaduslikku õigust õiglaseks protsessiks.

1984. a. maikuul New Yorgi föderaalne piirkonnakohus väljendas muret sunniviisiliste tõendite üle, tühistades OSI süüasja Elmars Sprogise kodakondsuse äravõtmiseks. Sprogis oli endine läti politseiametnik, keda N. Liit on süüdistanud juutide mõrvamises ja tagakiusamises Saksa okupatsiooni ajal. Süüdistus olenes videolindistatud tunnistustest, mida andsid kaks nõukogude tunnistajat, mis kohtuniku Frank X. Altimari arvates olid sunniviisil tehtud.

Ühes punktis Altimari märkis, et üks tähtsam tunnistaja, kellele pakuti võimalust puhkamiseks tunnistuse andmise ajal, hakkas arusaamatuil põhjusil nutma.

„Kas see oli sunni, ebamugavuse, kartuse, vanaduse või mõnel muul põhjusel, see tekitas ettevaatustunde tema tunnistuste aktsepteerimiseks," kirjutas Altimari oma otsuses.

1985. a. mais Teise Ringi apellatsioonikohus kinnitas selle protsessi tühistamise otsuse, märkides et Altimari on toiminud õigesti, lükates tagasi nõukogude tunnistuse kui tõenäoliselt sunniviisilise, mis pole väärt et uskuda."

Neli kuud hiljem, septembris 1970 Sprogis vaevalt pääses vigastustest, kui üks pomm plahvatas tema kodus Brentwoodis. New Yorgi FBI (Federal Bureau of Investigation) on öelnud, et see ja samasugune pommipanek kolm nädalat varem Patersonis, N.J. — mis surmas riikkondsusega ukrainlase, kes samuti oli saanud vabaks OSI süüdistusest — võivat olla sooritatud sõjaka Jewish Defense League poolt.

Samasugune juhtum Edgar Laipenieks'i, endise Denveri ülikooli kehalise kasvatuse professori vastu illustreerib kohtunike tähtsat osa subjektiivsete impressioonide ja instinktiivsete tunnete mängul, püüdes N. Liidu tunnistajate usutavust videolindilt. Laipenieksi juhtumil need mõjutused suuresti varieerusid ühest kohtust ja protsessist teise minnes.

Kohalik politseiülem natside poolt okupeeritud Lätis, Laipenieksit süüdistati mitte kaassüüs holocaustis, vaid kommunistidest vangide peksmise pärast vanglas. 1981. aastal OSI oli katsunud teda deporteerida N. Liitu.

Valitsuse protsess kasutas üheksa nõukogude tunnistaja tõendeid. Üks immigratsioonikohtu kohtunik lükkas selle tagasi kui mitteusutava, öeldes selle olevad nõukogude prokuröri hirmutekitava atmosfääri loomise katse, kes valvas tunnistajate ristküsitlemist ja korduvalt kirjeldas Laipenieksi nende ees kui „natsi sõjakurjategijat".

Board of Immigration Appeals leidis siiski tunnistused küllalt vastuvõetavad olevat kohtuotsuse ümberhindamiseks ja andis korralduse Laipenieksi deporteerimiseks. Siis 1985. a. jaanuaris Üheksanda Ringi apellatsioonikohus muutis eelmise astme otsuse, öeldes et see oli olnud mõjutatud immigratsiooniameti „vaikivast N. Liidu tõendusmaterjalide aktsepteerimisest", mis näib olevat mitteusaldatav.

Veelgi enam, kohus ütles, et Läti politseil oli kaalukaid põhjusi mõne kommunisti vangistamiseks, keda kahtlustati koostöös N. Liiduka, kui see okupeeris iseseisva Läti 1940. aastal vastavalt Moskva liitlase Natsi-Saksamaaga sõlmitud kokkuleppe (Molotov-Ribbentropi kokkulepe) alusel.

(Järgneb)

Ki

Noor eesti klav

Vestlus Tiiu Haameri

EKK Kontsertbüroo Haameri iseseisev klaverik pedagoogi kuulamaks lähe

Omandasid oma hariduse Ameerika kontinendi idaosas elad ning töötad nüüd läänes, berta provintsis. Kuidas see ju tus?

Tööolude tõttu. Lõpetasin T ronto ülikooli muusika fakultee saavutasin magistrikraadi Roches ri ülikoolis (Eastman School Music) ja doktoreerusin Michig ülikoolis 1981. aastal. Aastapik ne tööotsimine Toronto ümbr konnas ei andnud tulemusi ja võtsingi vastu kohapakkumise berta provintsivalitsuselt. Lah mist Ontariost leevendasid mõ võrra suurepärased töötingimu Albertas.

Grande Prairie — kui suur see linn?

Linnas ise on umbes 24.000 nikku, ent see on üsna suure maakondlikuks keskuseks, hõlma palju arvukamat elanikkonda. peasutuses, milles töötan (Gra Prairie Regional College) on bes 1000 õpilast ja nende arv tab kasvamise märke, olles ka kordistunud viimase kolme a jooksul. Linnas, vaatamata ela konna näilisele vähesusele on tiivselt tegutsev sümfooniaorke millega mul on tihedad sideme

Nii et su elu kulgeb pedagoo ja klaverikunstnikuna?

Loomulikult teenin oma pea sissetuleku pedagoogina, ent ar ka arvukalt kontserte kohalik Edmontoni sümfooniaorkest solistina ja koostöös teiste kun kega: 1984/85 hooajal oli seitse kaalukamat esinemist.

Sinu käesolev kontsertreis, giksid võibolla sellest pisut malt?

See toimub Alberta provint litsuse toetusega, kes on huvi edutamaks Alberta kunstnikke jaspool provintsi ja ka Kan

Kaks lektorit Maakon dil vasakult Eesti Etn ge ja Tiina Hansen.

se maailmameistrivõist-
iemme ja Prantsusmaa
Mägisuusatamise maail-
ti sellised mängud vii-

ga 45,01,9, hüpped olid 80.5
m.

läks hästi ka Oberstdorfis
ma meistrivõistlustel, kus ta
istlusel saavutas maailma-
tiitli. Ta tuli hüpetega 86 ja
sele kohale 215,1 punktiga,
km suusatamises esimene
45.9 ja norralasest ees, kel-
startis 17,3 sek. hiljem. A.
di kogupunktide arv oli
1. Soomlane J. Ylipulli oli
es.

ktiivsete impressioonide ja
ktiivsete tunnete mängul, püü-
N. Liidu tunnistajate usutavust
lindilt. Laipenieksi juhtumil
mõjutused suuresti varieeru-
hest kohtust ja protsessist tei-
innes.
halik politseiülem natside
okupeeritud Lätis, Laipenieks
üüdistati mitte kaassüüs holo-
is, vaid kommunistidest vangi-
eksmise pärast vanglas. 1981.
OSI oli katsunud teda de-
erida N. Liitu.
litsuse protsess kasutas ühek-
õukogude tunnistaja tõendeid.
immigratsioonikohtu kohtunik
as selle tagasi kui mitteusuta-
öeldes selle olevad nõukogude
uuröri hirmutekitava atmosfää-
omise katse, kes valvas tunnis-
e ristküsitlemist ja korduvalt
idas Laipenieksi nende ees kui
si sõjakurjategijat".
oard of Immigration Appeals
s siiski tunnistused küllalt vas-
etavad olevat kohtuotsuse üm-
indamiseks ja andis korralduse
penieksi deporteerimiseks. Siis
5. a. jaanuaris Üheksanda Rin-
pellatsioonikohus muutis eelmi-
astme otsuse, öeldes et see oli
ud mõjutatud immigratsioo-
eti „vaikivast N. Liidu tõendus-
terjalide aktsepteerimisest", mis
b olevat mitteusaldatav.
Veelgi enam, kohus ütles, et Lä-
politseil oli kaalukaid põhjusi
ne kommunisti vangistamiseks,
da kahtlustati koostöös N. Liidu-
kui see okupeeris iseseisva Lä-
1940. aastal vastavalt Moskva
läse Natsi-Saksamaaga sõlmitud
kkuleppe (Molotov-Ribbentropi
kkulepe) alusel.

(Järgneb)

kirjandus • kunst • muusika

Noor eesti klaverikunstnik ja pedagoog

Vestlus Tiiu Haameriga tema tööst ja tulevikukavatsusist

EKK Kontsertbüroo korraldusel toimub 25. mail, kell 4p.l. Tartu College'is Tiiu Haameri iseseisev klaverikontsert. „Vaba Eestlane" usutles noort klaverikunstnikku ja pedagoogi kuulamaks lähemalt tema tööst õppejõuna ja kavatsusist klaverikunstnikuna.

Omandasid oma hariduse P.-Ameerika kontinendi idaosas ja elad ning töötad nüüd läänes, Alberta provintsis. Kuidas see juhtus?

Tööolude tõttu. Lõpetasin Toronto ülikooli muusika fakulteedi, saavutasin magistrikraadi Rochesteri ülikoolis (Eastman School of Music) ja doktoreerusin Michigani ülikoolis 1981. aastal. Aastapikkune tööotsimine Toronto ümbruskonnas ei andnud tulemusi ja nii võtsingi vastu kohapakkumise Alberta provintsivalitsuselt. Lahkumist Ontariost leevendasid mõnevõrra suurepärased töötingimused Albertas.

Grande Prairie — kui suur on see linn?

Linnas ise on umbes 24.000 elanikku, ent see on üsna suure ala maakondlikuks keskuseks, hõlmates palju arvukamat elanikkonda. Õppeasutuses, milles töötan (Grande Prairie Regional College) on umbes 1000 õpilast ja nende arv näitab kasvamise märke, olles kahekordistunud viimase kolme aasta jooksul. Linnas, vaatamata elanikkonna näilisele vähesusele on aktiivselt tegutsev sümfooniaorkester, millega mul on tihedad sidemed.

Nii et su elu kulgeb pedagoogina ja klaverikunstnikuna?

Loomulikult teenin oma peamise sissetuleku pedagoogina, ent annan ka arvukalt kontserte kohaliku ja Edmontoni sümfooniaorkestriga, solistina ja koostöös teiste kunstnikega: 1984/85 hooajal oli mul seitse kaalukamat esinemist.

Sinu käesolev kontsertreis, räägiksid võibolla sellest pisut lähemalt?

See toimub Alberta provintsivalitsuse toetusega, kes on huvitatud edutamaks Alberta kunstnikke väljaspool provintsi ja ka Kanadat. Ettevõtte edukuse korral kaasub sellega loomulikult ka prestiizhi võitmine Albertale ja Kanadale. Seeria algab kontserdiga Hamiltonis, siih kaks kontserti Briti Kolumbias, jälle tagasi Hamiltoni ja Torontosse (EKK) ning siis Inglismaale, kus on kavandatud kolm kontserti. Viimastest on eriti oluline kontsert Londonis Purcell Room'is, mis on võrdne Carnegie Hall'iga New Yorgis, mis puutub noorte kunstnike debüütkontsertidesse.

Ja pärast seda, midagi tulevikukavadest . . .

Arvestades klaverile kirjutatud repartuaari rikkust, olen alati püüdnud oma kontsertidel esitada mõnda vähemtuntud pala, et sellega värskendada oma repertuaari. Olen ka enesele tellinud klaveripalu kahelt tuntult Vancouveris elavalt kanada heliloojalt — Jean Coulthard ja Michael Conway Baker — need tulevad esiettekandele järgneval aastal. Samuti kulgevad mõtted heliplaadi suunas, millel mängiksin siis kanada kaasaegset loomingut ja varemnimetatud vähemtuntud pärle klaverimuusika repertuaarist.

Millised on su sidemed eesti heliloominguga?

Mul on kavas midagi põnevat ja üllatuslikku, ent hetkel oleks sellest veel liig vara rääkida. Võin ainult öelda, et töötan projekti kallal hoolikalt.

Kui kaua võtab sul ühe kontserdi ettevalmistamine?

Tunniajalise, uhiuue programmi õppimiseks läheb aega umbes kolm kuud, sellele lisandub veel üks kuu viimistlemiseks ja esitatava mällu settimiseks. See on loomulikult kehtiv minu praeguses olukorras, kus õppetöö kõrval olen võimeline harjutama kolm kuni neli tundi päevas.

Tahaksin siiski puudutada üht aspekti, mis selles jutuajamises on nagu tagaplaanile jäänud. Mulle nimelt meeldib õpetada. Loomulikult mitte olukorras, kus sul on 60 õpilast, vaid väiksema õpilaste arvuga stuudios. Kolme minu õpilast hinnati kõrgelt viimase kolme aasta jooksul Albertas ja see valmistab mulle sama palju rõõmu ja toob võrdselt rahuldust, kui üks kordaläinud kontsert.

On hämmastav, et olles elanud eraldatuna eesti ühiskonnast ligi kolm ja pool aastat, räägid sa nii head eesti keelt.

Eesti keele rääkimisest tunnen ma tõsist puudust — hetkel piirdub see ainult telefonikõnede ja lühikeste külaskäikudega koju. Sellest pole küllalt.

Kus on kodu?

Kodu on kahes kohas — Burlingtonis vanemate juures ja Grande Prairies oma õpilaste juures. Kaldun arvama, et Grande Prairie on siiski pisut ajutise iseloomuga ja loodetavasti ettevalmistavaks hüppelauaks mõnesse suuremasse keskusesse.

Soovime Tiiu Haamerile kõike parimat tema ettevõtmistes, eriti aga kontserdil ta kunagises kodulinnas Londonis, Inglismaal — seniks aga jällenägemiseni Tartu College'is.

O. K.

Tiiu Haamer

Toimetusele saadetud kirjandus

VALGUS nr. 5 — 1986. Ajakirjas on avaldatud: A. Laur „Keelte and tuntud keeles", H. M-a „Mõningaid õnnistatud päevi Jeesuse jüngrite elus", A. Laur „Püha Vaim tegevuses", A. L. „Emadepäeva puhul", P. Kaups „Uute lauludega Issanda põllul". V. Taev „Aasia ärkamine", P. Lepik „Vend Herbert Söderholmi mälestades", A. Leesment „Perekonna altar", S. Kahu luuletus „Minu ema" ja „Taevas ilus on elada", H. S-m „Eestpalve ja lühemaid palasid".

EESTI KIRIK nr. 4 — 1985. EELK häälekandjas kirjutavad: K. Ahven „Jõulutäht", I. T. Jaagu „Jäädav rõõm", Peet Areni maal „Püha perekond", E. A. Vernik „Jõulutervitus ja soovid Ingo Tiit Jaagule", A. Võõbus „Origenes esimene kristlik teadlane", S. Karling „Narva Rootsi koguduse kiriku saamisloost", Mai Raud „Jaakobi võitlus Tallinna hõbekannudel", „Agate Veeber 85", R. Kolk „Mu kodukirik ja selle muumiad", R. Reinaru „Uusi laule vanadel viisidel I", Katariina Veem „Arvo Pärt", J. Aaviku viis A. Abeli sõnadele „Jõuluunelm", A. Liiv „Jõuluõhtu paguluses", J. Raid „Heliplaatide sari „Eesti orelid" ", „Samm-sammult sihile", Anna-Maija Raitila „Advendi eelõhtul", „Usuteadlaste konverents Torontos". Koguduste elust USA's, Rootsis, Austraalaias, Kanadas ja kodumaal, aga ka eestlasist soome koguduses Leningradis. Harri Mõtsniku avalikud kirjad piiskopile, Eesti NSV Riikliku Julgeoleku Komitee esimehele ja T. Põld „800 aastat kiriku algusest Liivimaal".

Kaks lektorit Maakondade Päeva teaduslikul poolel. Pildil vasakult Eesti Etnograafilise Ringi esinaine Ene Runge ja Tiina Hansen. Foto: Vaba Eestlane

Rootsis salvestati eesti heliloomingut

Rootsi ooperi praegune peadirigent Eri Klas salvestas möödunud aasta jaanuaris toimunud kontsertturnee ajal Gävles Rootsi Raadio heliarhiivi edaspidiseks esitamiseks Jaan Räätsa „Kontsert kammerorkestrile".

Samal ajal lindistati ka Heino Elleri „Videvik" ja „Kodumaine viis". Eeloleval sügisel, novembris, on Klasil ette nähtud sümfooniakontsert raadioorkestriga Berwaldhallenis, kus esitatakse ka Veljo Tormise „Avamäng". (EPL/KS).

Eesti kunst Briti Kolumbias

Eesti Kultuuri Ühing Kanadas omapärane kunstiõhtu

18. aprillil toimus Vancouveri Meie Kodus Eesti Kultuuri Ühing Kanadas (EKÜK) korraldusel kunstiõhtu teemal „Kohtame Briti Kolumbia eesti kunstnikke".

Seekordsel üritusel osales 6 taidurit, esitades oma töid koos lühikese sõnavõtuga. Nii alustas programmi meie ainuke kunstikool „Pallase" õppur Ene Falkenberg. Tunnustatud portretistina valis ta aga seekordseks teemaks akti. Nii nais- kui meesmodellide käsitlus näitas kunstniku häid anatoomilisi teadmisi rakendatud mitmes meedias huvitavatesse poosidesse. Elav ja humoorikas ettekanne aktimaali olemusest täiendas kuulajaskonna arusaama sellest kunstiharust.

Tähestikuliselt järgnes Valter Jääger oma 3 maaliga.

Väga omapärases tehnikas töödeldud väiksema-mõõdulised kompositsioonid õlis paelusid vaatajaid oma uudsusega,

tekitades soovi veel enam selle kunstniku töödega tutvuda.

Vancouveri ühiskonna auväärsemaid esindajaid merekapten Albert Krug oma suurtes maalides näitas meile erinevat kooli ja stiili. Tugevad värvid, jõuline pintslitõmme ja vesi igas olukorras — Emajõe algusest kuni orkaanilise ookeanini — iseloomustab selle kunstniku maailma.

Meie tuntud akvarellist Linda Pätzold esitas seekord ainult oma lillemaale. Omades erilist silma ja armastust lillede vastu,

leiame tema töödes nii kodumaiseid kui eksootilisi objekte huvitavas esituses,

sageli aknalaual mere taustal.

Järjekordselt astus ette vanameister Valter Saks, meie abstraktse kooli tuntuim esindaja. Kuigi see kunstnik armastab värvi, on tema akrüülide koloriit nii rahustav, et neid on lihtsalt hea vaadata ja omaenese fantaasiale vaba voli anda.

Lõpp-ettekandeks jäi meie tunnustatud graafiku Luule Sova arutelu kunstist, kompositsioonist ja tehnikast.

Oma söövitustega tagapõhjal käsitles ta küsimusi, mis igale kunstiarmastajale huvitavad on.

Luule Sova lugejakirju kunstiküsimusis siinsetes ajalehtedes on seetõttu ka alati hea lugeda.

Elavale diskussioonile järgnes rikkalik kohvilaud Edda Davise organiseerimisel paljude heade perenaiste kaasabil.

Järgmine EKÜK loenguõhtu toimub alles 6. juunil (enne väljakuulutatud 23. mai asemel). Sel korral ootame külakosti Torontost Ene Runge näol, kes oma laialdasi etnograafilisi ja rahvakunstilisi teadmisi meiega jagab.

HMH

Täienduskoolis austati eesti emasid

Kaunis ilm kahjustas õpilastel aktusest osavõttu

Väga kaunile kevadisele pühapäevale langes tänavune emadepäev. Kuigi Eesti Maja suures saalis oli küllaltki arvukas osavõtjaskond olid paljud lapsed jäänud kohale tulemata, mistõttu osa ettenähtud kavast pidi ära jääma.

Emadepäeva aktus algas õpilaskoori lauludega, juhatas V. Lenk, klaveril saatis G. Iltal. Koor laulis J. Simmi „Kevade kuulutajad", soome rahvaviisi „Kulla kevade", G. Iltali „Kust ma nopiks lillekimbu" ja M. Härma „Kallis emakene".

Karin Marley laulis J. Aaviku „Emake", Tähti Leesment esitas klaveril G. P. Telemani „Fantaasia",

misjärel koolijuhataja V. Lenk ütles kõigile emadele tere tulemast emadepäeva aktusele ja tutvustas kõnelejat Anne Agurit,

kes ise on noor ema, tegev eesti gaidide juhtkonnas ja püüab oma poega kasvatada eesti vaimus.

Anne Agur oma kõnes märkis, et mitte kellestki kogu maailma kirjanduses, laulus ja luules pole nii palju kirjutatud kui emast. Meile eestlasile on Koidula „Ema süda" kujunenud otse hümniks emadele. Pole teist sõna, mis täidaks hinge liigutusvärinaga. See on esimeseks sõnaks lapse suus ja jääb täiskasvanugi südamesse, kuna sellesse on peidetud palju õrnust ja hellust, armastust, lootust ja igatsust, ilusamaid mälestusi, lapse unistusi, palju rõõmu, aga ka muret ja valu. Selles on vabandamist ja arusaamist ka siis kui kõik kohut mõistavad, selles on rahu ja lepitust ka siis kui kõik sõbrad maha jätnud. Ema südames on lootus lapse parandamisele ja paranemisele kui see on haigevoodis.

Juba lapse väikseimatki saavutused on emale rahulduseks;

esimesed sammud, esimesed sõnad, esimene koolipäev, esimene töökoht jne.

Samal ajal on lapse mure ka ema mure. Ema on lapsele suureks tiivustajaks, julgustajaks ja lootuse andjaks, kuni laps jõuab sihile.

Ka siis kui laps on üleannetu ja teda tuleb karistada, püüab ema alati seletada, miks ta pidi last hoiatama, et see pahandus enam ei korduks. Kui laps on saanud vanemaks, mõistab ta, et karistamised polnud kurjast, vaid armastusest kasvatamaks kohusetunnet ja lugupidamist oma perekonnaliikmete ning ühiskonna vastu.

Nagu linnupesa, mille ehitamist kõneleja oli jälginud, on kodu. Selles on ema meid suisutanud, kahel käel kiigutanud ja isa on töötanud, et perekonnal oleks kõik vajalik, et lastel oleks kõike nende kasvamiseks ja arenemiseks.

Perekondadel on murepäevi, aga vanemail on oma lastele alati naeratust, armastust ja hellitusi.

Kui lapsed lahkuvad kodust oma elu elama, kannavad nad edasi neid põhimõtteid, mida nad on oma kodudest kaasa saanud.

Emadepäev ei ole ainult austuse, vaid ka kohustuste meeldetuletamise päevaks lastele ja emadele. Tihti lapsed unustavad, et ema tuleb hoida ja austada igal päeval, mitte ainult emadepäeval. Emadepäev tuletab meelde kohustusi emadele, kuna õnneliku kodu südameks on ema. Eriti rikkad on aga need kodud, kus on vanaemad. Nad on lapselastele rõõmutoojad, kududes ja tikkides lastele kauneid riideid.

Eesti emadel välismaal on veel eriline ülesanne.

Ta püüab oma lapsi kasvatada korralikkudeks inimesteks ja headeks eestlasteks,

juhendades neid eesti koolis, skautluses-gaidluses.

Aga emadepäeval mõtleme oma emadele, kes puhkavad kodumullas või välismail, mõtleme kõigile emadele, kes püüavad kasvatada oma lapsi emakeeles ja eesti meeles.

Kõnele järgnes ühislauluna „Ema süda", III klassi õpilased deklameerisid H. Leivati „Emmekene", eriklassi 11-st õpilasest kohal olnud neli deklameerisid Tiia Hiire „Emale",

Mart Kaljurand luges oma I auhinnaga vääristatud töö 7—8-aastaste grupis „Minu meeldejäävam elamus ESTO'l,

Toomas McConnon I auhinnatöö 9—10-aastaste grupis „Eesti Päevad" ja Ingrid Laari I auhinnatöö 11—12-aastaste grupis „Minu Eesti Päevad".

Edasi Katariina Küng esitas viiulil R. Schumanni „Kaks grenaderi", IV klassi 18-st õpilasest kohal olnud 7 deklameerisid Helle Reikmani „Miks? Miks?". Markus Timusk esitas kaks pala flöödil, VI klassi õpilased Ingrid Laar, Maaja Leivat, Peeter McConnon, Taimi Petersoo ja Merike Purje deklameerisid Ilme Ivandi luuletuse „Seda rääkis mulle ema", Kathryn Hiir esitas akordionil Nicola Antonelli „La Molisana", tema vend Ricky Paul Crestonik „Eelmäng ja tants".

õde-vend aga koos suurepärases esituses J. Ivanovici „Doonau lained".

Lõpuks esitasid Ritmika nooremad rütmilised võimlejad valiku erirutiinidest palliga, hüpitsaga ja lindiga. Esinesid Dahlin Cowan, Kersti-Ly Kuutan, Karin Marley, Monica Medri, Skai Raamat, Tiina Rand, Ingrid Randsalu, Sarah Jones ja hea näitega lindiharjutusist edasijõudnuile Keili Rukholm. Juhatas Siina Kasekamp.

Lõpusõnas koolikomitee esimees H. Lupp tänas kõiki esinejaid ja kaasaaitajaid, S. Kasekampile anti üle kimp lilli, ja ütles siis kõigile tuhat tänu, kes olid kokku tulnud eesti emadele pühendatud koosviibimist oma osavõtuga austama.

Väike Matti lahendas emale lillede andmise väga lihtsalt, leidis need oma aias kasvamas. Foto: Vaba Eestlane

EMADEPÄEVAKS

Armusõnad ema huultelt
iialgi ei väsi,
rännuteedel vilus, tuules
valmis aitamiseks käsi
sellele, kes tuleb tipa-tapa
väikste sammukestega —
Tuleb siis kui juuksed hallid,
silmad tuhmid,
aga tunded kallid
vastu oma lapsele.

Ema arm ja kallistused
kunagi ei lõpe need,
jäävad kuldakalliks varaks
okkalisel eluteel.
Vastu sulle vaikselt tõtvad
sammud väsind, aeglased,
aga jõudu siiski jätkub
vastu tulla sinule.

RENATE SÕRRA

Ontario Place'i etnilised programmid

Möödunud nädalal andsid Ontario valitsuse ministrid, turismiminister John Eakins ja kodakondsuse ning kultuuriminister dr. Lily Munro pressikonverentsi Ontario Place'is, seoses eeloleva suvise mitmekultuurilise programmi välja kuulutamisega.

Suvine programm on koostatud koostöös Ontario Place'i ja Ontario Folk Art Multicultural Council'i poolt toomaks esile kultuuriväärtusi kogu provintsist. Dr. Lily Munro ütles, et „programm pakub noortele ja südamest noortele võimaluse jagada mitmesugustel kultuurialadel väärtusi, mis kujundavad meie provintsi. Aga see tutvustab inimesi meelelahutuslikus tegevuses, mis teeb Ontario Place'i suviseks mänguväljaks.

Ontario Place annab Molson Canadian Waterfall Showplace'i etnilisteks pidustusteks, samuti selle valgustuse süsteemi, tehnilise ja produktsioonipersonali ja teeb reklaami mitmekultuurilistes väljaannetes.

Ontario Place annab omalt poolt $1500 iga pühapäevase programmi abistamiseks.

Ontario Folk Arts Multicultural Council on andnud koosseisu, juhatuse ja vabatahtlikke liikmeid programmide läbiviimiseks. Samuti on valitud teatud ühiskonnad kes lavastavad iga pühapäevale programmi.

Kuueteistkümnel pühapäeval toimuvad etnilised programmid alustatakse poola ühiskonna esinemistega eeloleval 18. mail. Järgnevad filipiinid, Ida-India rahvad, portugaallased, prantslased, sakslased ja austerlased, shotlased ja iirlased, sloveenid, hispaanlased, itaallased, serblased, ukrainlased. Ida-Aasia rahvad, kreeklased ja Lääne-India rahvad.

Igal pühapäeval on kaks 90-minutilist esinemist, kell 2 ja kell 4 p.l., õhtul aga mängib seal tantsuorkester kõigile tantsuks kell 8—11.

Sellise suvise programmiga tähistatakse Ontario Folk Art Multicultural Council'i 20. aasta juubelit. See on hea võimalus anda Ontario Place'ile mitmekülgset heatasemelist kava, arvas Mary-Lou Danneberg, OEAMC president. See uudne projekt on juba loonud suurema huvi ja entusiasmi nõukogu ja tema ühiskondlike ühingute ning gruppide hulgas kogu provintsis jagamaks meie mitmekultuurilise mosaiigi rikkust.

Ontario Place avatakse 15. mail. Sissepääs täiskasvanuile ja üle 13-aastastele $4.75, lastele koos vanematega $1.00, lapsed iseseisvana $2.75, pensionäridele tasuta, pärast kella 9.30 õ. $1.25. Tänavu on mitmeid uusi atraktsioone, kaks videoteatrit ja spordimuuseum.

Cinesphere'is on kolm filmi „Skyward" (1985), „A Freedom to move" (1985) ja „On the wing" (1986),

kuhu sissepääs on tasuta, väljaarvatud CNE sügisnäituse ajal.

Küsimusele miks pole antud baltlastele üht pühapäeva oma programmi esitamiseks, vastati, et need polevat võimelised 90-minutilise programmi esitamiseks.

Poola tantsijad Ron ja Barbara Szabunia koos kodakondsuse ja kultuuriministri Lily Munro ja turismiministri John Eakinsiga Ontario Place'is peetud pressikonverentsil.

Kabaree Õhtu

EKN Informatsioon — Laupäeval, 24. mail toimub esmakordne Eestlaste Keskнõukogu Kanadas noorte poolt korraldatud kireva kavaga Kabaree Õhtu. Kaaskorraldajateks on noorte eesti meeste n.n. „Savona Satans" jalgpalli meeskond, kelle peamiseks ülesandeks on personali muretsemine peoõhtu läbiviimisel.

Eeskavalises osas on kutsutud esinema eesti ühiskonnas tuntud nooremaid esinejaid — Peeter Kopvillem ja tema orkester, Rosemarie Lindau, kes lendab kohale New Yorgist ja tantsuorkester KAJA II. Kava, nagu on näha, on tihe ja esmaklassiline.

Kuigi „Kabaree Õhtu" on korraldatud noorema generatsiooni poolt ei ole osavõtt kaugeltki piiratud noortele. Oodatakse noori ja vanu, mitte enam noori ja mitte veel vanu. Pileti hinnaks on $12.— isikult millesse kuulub ka suupisted. Muidugi on ka baar, kus pakutakse odava hinna eest märjukest.

Perekonna esimene tütar 104 aasta jooksul

Halifax (CP) — Inglise päritoluga Houlton'i nimeline perekond on produtseerinud ainult poeglapsi viimase 104 aasta jooksul, hõlmates nelja põlvkonda. Viimane tüdruk perkonnas sündis 1882. aastal. Nüüd sünnitas Julia Houlton lõpuks tütre, purustades perekonna sajandipikkuse traditsiooni. Julia Houlton, kos abikaasa Peetriga asus Kanadasse neli aastat tagasi.

Kutsutakse kaasmaalasi veetma mõnusat õhtut kabaree miljöös. Õhtu algab kell 7.30 õ. Asukohaks on Läti Maja, 4 Credit Union Dr. (Eglinton ja Don Valley Parkway). Piletid saadaval Eesti Abistamiskomitee äris ja EKN büroos. On võimalik (ja soovitav) tellida lauad juba ette (8 isikut lauas). Jällenägemiseni „Kabaree Õhtul"!

Nr. 37

Iru linnuse müs

Kas rauasulatamine jä

Pidev asustus Tallinna kast tööd. Asustus Toompe tuhat-viissada aastat. Järjes on tükati kümmekond mee leidmiseks tuleb kaevata ku „tüliks" ees.

Samuti nagu tänapäevased hoo-
ned takistavad muistsete aegad
avastamist, segavad tänapäevase
muljed ja teadmised muistsete a
gade mõistmist. Keskmise eestla
kujutlust vanast eesti linnusest s
gavad iidsed kivist lossid, mi
oma silmaga on nähtud. Need
feodaalhärrade varjupaigad, kus
di kaitstud vihaste alamate eest.

Linnus oli rohkem põgenikela
ger, kui püsiv elamispaik. See ku
lus ühiskonnale ja seda ehitati t
gu-korras, nagu praegu Kotkaj
vet, Jõekäärut ja Seedrioru. Ku
olud nõudsid, et see „laagrikoh
pidi olema alati korras, siis v
seal olla püsiv meeskond. See
aga vaevalt mingi palgasõdu
lipkond, pigem küll külakorras v
veteenistust pidav ja relvaharjut
tegev noorte meeste rühmit
„Nõukogude teadus" lähtub He
ku kroonika märkustest, kus
hola linnust nimetatakse Lääne-
roopa feodaalsetel eeskuj
„Lembitu kantsiks" ja järeldab
lest, et Eestis olid tärkamas „v
feodaalsed" suhted. Selle tõesta
seks pole aga mingit muud a
Et meie ajaloolased seda mainiv
see näitab et praeguse Eesti aja
teadus ei ole vaba ega isesei
vaid peab tegema „soovitud" j
dusi.

Rikkalike mündileidude p
mainitakse tagasihoidlikult n
müntide päritolu, kuna sellest
tub, et meie muistsed sidemed
nelastega olid nõrgad. Kui ku
leitakse mõni slaavipärane ese
seda märgitakse väljatõstvalt.

Samasugune on suhtumine
nas-Eesti ühiskondlikku struk
mida nimetatakse „ürg-koguk
likuks" ja mitte veel riikliku v
ni jõudnuks. See arusaamine
tub seisukohast, et n.n. „r
vorm" oli kõrgem. Sellea
„riiklikud vormid" loodi pea
ditult alistamisega, s.o. vägiva
Eesti selleaegset ühiskonna
peaksime nimetama „ürg-
kraatiaks", kuna kogukondlik
nemine oli vabatahtlik (küla
helkondadeks, kihelkonnad
kondadeks), vanemad ja sõj
valiti rahva poolt. Kui esines
lisi konflikte omavahel, siis n
ei olnud vallutamise ega alis
se iseloomuga. „Pärandi-mo
tuli esile alles siis, kui saksa
tajad hakkasid päntvangideks
ma eesti valitud vanemate
Eesti linnuste arv, nende suu
sakslastele vastupanu osut
pikk aeg lubab oletada, et
„muinas-demokraatia" ei
arenematu, vaid kujunenud
kondlik vorm.

Kas on põhjust oletada, et
oli? Meie ei ole ainsad —
„primitiiv-demokraatiat" (rah
mokraatiat?) harrastati an
Kreekas ja hiljem rajati nii
ma esimene vabariik — Shve

RABARAUA TOOTMINE IRU LINNUSES

Sõjaline ja kaitse-tegevus
nast idas paiknevas suures I
nuses katkes umbes aastal
Sellest ajast peale ei ole Iru
mäel toimunud nimetamis
inimtegevust, kui mitte ar
tee-ehitusi ja rändrahnude p
mist teesillutiseks. Selle
osaliseks sai ka rahvapäri
kirjeldatud „Iru ämm" —
löögist kivistunud Kalevi le
da, kelle taevataat niimoodi

de andmise väga lihtsalt,
Foto: Vaba Eestlane

VAKS

Ema ärm ja kallistused
kunagi ei lõpe need,
äävad kuldakalliks varaks
okkalisel eluteel.
Vastu sulle vaikselt tõtvad
ammud väsind, aeglased,
aga jõudu siiski jätkub
vastu tulla sinule.

RENATE SÕRRA

rekonna esimene tar 104 aasta oksul

Halifax (CP) — Inglise päritolu Houlton'i nimeline perekond on dutseerinud ainult poeglapsi mase 104 aasta jooksul, hõlma nelja põlvkonda. Viimane tüd perkonnas sündis 1882. aastal. üd sünnitas Julia Houlton lõ ks tütre, purustades perekonna andipikkuse traditsiooni. Julia ulton, kos abikaasa Peetriga s Kanadasse neli aastat tagasi.

Kutsutakse kaasmaalasi veetma õnusat õhtut kabaree miljöös. tu algab kell 7.30 õ. Asukohaks Läti Maja, 4 Credit Union Dr. glinton ja Don Valley Parkway). etid saadaval Eesti Abistamisko ee äris ja EKN büroos. On või alik (ja soovitav) tellida lauad ju ette (8 isikut lauas). Jällenäge seni „Kabaree Õhtul"!

se ja kultuuriministri Lily etud pressikonverentsil.

Iru linnuse müsteerium

Kas rauasulatamine jätkus Tallinnas

Pidev asustus Tallinnas ei lase „labida-teadlasi" — arheoloogе teha tulemusrikast tööd. Asustus Toompeal ja vanalinnas on katkestamatult eksisteerinud tuhat kuni tuhat-viissada aastat. Järjest on samale pinnasele peale ehitatud — kultuurkihi paksus on tükati kümmekond meetrit. See tähendab, et Tallinna algaegade muinas-jälgede leidmiseks tuleb kaevata kultuurkihi põhjani. Tänapäevased rajatised on selle juures „tüliks" ees.

Samuti nagu tänapäevased hooned takistavad muistsete aegade avastamist, segavad tänapäevased muljed ja teadmised muistsete aegade mõistmist. Keskmise eestlase kujutlust vanast eesti linnusest segavad iidsed kivist lossid, mida oma silmaga on nähtud. Need on feodaalhärrade varjupaigad, kus oldi kaitstud vihaste alamate eest.

Linnus oli rohkem põgenikelaager, kui püsiv elamispaik. See kuulus ühiskonnale ja seda ehitati talgu-korras, nagu praegu Kotkajärvet, Jõekäärut ja Seedrioru. Kuna olud nõudsid, et see „laagrikoht" pidi olema alati korras, siis võis seal olla püsiv meeskond. See oli aga vaevalt mingi palgasõdurite lipkond, pigem küll külakorras valveteenistust pidav ja relvaharjutusi tegev noorte meeste rühmitus. „Nõukogude teadus" lähtub Henriku kroonika märkustest, kus Lehola linnust nimetatakse Lääne-Euroopa feodaalsetel eeskujudel „Lembitu kantsiks" ja järeldab sellest, et Eestis olid tärkamas „varafeodaalsed" suhted. Selle tõestamiseks pole aga mingit muud alust. Et meie ajaloolased seda mainivad, see näitab et praeguse Eesti ajalooteadus ei ole vaba ega iseseisev, vaid peab tegema „soovitud" järeldusi.

Rikkalike mündileidude puhul mainitakse tagasihoidlikult nende müntide päritolu, kuna sellest nähtub, et meie muistsed sidemed venelastega olid nõrgad. Kui kuskilt leitakse mõni slaavipärane ese, siis seda märgitakse väljatõstvalt.

Samasugune on suhtumine Muinas-Eesti ühiskondlikku struktuuri, mida nimetatakse „ürg-kogukondlikuks" ja mitte veel riikliku vormini jõudnuks. See arusaamine lähtub seisukohast, et n.n. „riiklik vorm" oli kõrgem. Selleaegsed „riiklikud vormid" loodi pea eranditult alistamisega, s.o. vägivallaga. Eesti selleaegset ühiskonnavormi peaksime nimetama „ürg-demokraatiaks", kuna kogukondlik ühinemine oli vabatahtlik (külad kihelkondadeks, kihelkonnad maakondadeks), vanemad ja sõjajuhid valiti rahva poolt. Kui esines sõjalisi konflikte omavahel, siis need ei ei olnud vallutamise ega alistamise iseloomuga. „Pärandi-moment" tuli esile alles siis, kui saksa vallutajad hakkasid pantvangideks võtma eesti valitud vanemate lapsi. Eesti linnuste arv, nende suurus ja sakslastele vastupanu osutamise pikk aeg lubab oletada, et eesti „muinas-demokraatia" ei olnud arenematu, vaid kujunenud ühiskondlik vorm.

Kas on põhjust oletada, et see nii oli? Meie ei ole ainsad — sama „primitiiv-demokraatiat" (rahva-demokraatiat?) harrastati antiikses Kreekas ja hiljem rajati nii maailma esimene vabariik — Shveits.

RABARAUA TOOTMINE IRU LINNUSES

Sõjaline ja kaitse-tegevus Tallinnast idas paiknevas suures Iru linnuses katkes umbes aastal 1000. Sellest ajast peale ei ole Iru linnamäel toimunud nimetamisväärset inimtegevust, kui mitte arvestada tee-ehitusi ja rändrahnude purustamist teesillutiseks. Selle saatuse osaliseks sai ka rahvapärimustes kirjeldatud „Iru ämm" — välgulöögist kivistunud Kalevi lesk Linda, kelle taevataat niimoodi päästis

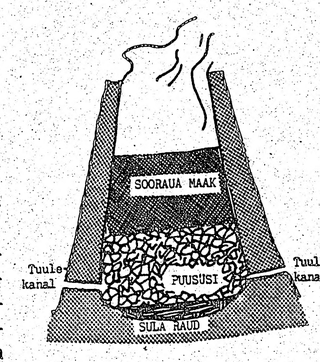

Arheoloogilised kaevamised Iru linnusel ja rauа-sulatamise jälgede avastamine toimusid iseseisvas Eestis 1936. Sel puhul konstrueeriti ka arvatav sulatusahi, mille läbilõige on ülaloleval joonisel. Tuulekanaleid oli mitu ja neist puhuti õhku sisse tugevate lõõtsadega.

naiseröövli Tuuslari käest.

Iru linnuses toimunud arheoloogilised kaevamised määravad linnuse kasutamise ajaks aastad 500—1000. Suur linnus hävines või hävitati teadlikult tules ning jäi uuesti üles ehitamata just siis, kui kaitseehituste olemasolu Eestis oli ülimalt vajalik. Kaevamistel leiti, et Iru linnuses toodeti rauda kodumaisest soo-raua-maagist.

See raua saamise viis oli väga aeganõudev ja keeruline töö. Tuli ehitada savist või kividest sulatusahi, täita see poolenisti puusütega, teine pool sooraua-maagiga ja siis lõõtsadega õhutades sulatada raud maagist välja. Sooraud oli rabe ja urbne. Seda tuli mitu korda ümber sulatada ja taguda, et saada kõlbulikku rauda töö- ja sõjariistadeks.

Suur protsent läks shlakiks ehk räbuks. Sulatusahjude põhjade ja shlakihunnikute järgi teevadki arheoloogid oma järeldused raua tootmise kohta Eestis.

Iru linnuse müsteerium on — miks jäeti linnus üles ehitamata pärast tules hävinemist, kuna ümbrus oli tihedasti asustatud ja ajastu nõudis kaitseehituste olemasolu? Üks oletus on, et Iru asemele ehitati hoopis paremini kaitstav linnus praeguse Toompea kaljule ja Iru ümbruse asulad leidsid kaitset seal. Kas raua tootmine toodi üle Tallinna? — kus ja kuidas leida raua sulatamise jälgi raskesti uuritavas Tallinnas? Või tuli kaubavahetuse korras sisse nii palju head rootsi rauda, et kodumaise rabaraua tootmine lakkas?

Üks oletus Iru linnuse müsteeriumi lahendamiseks on baseeritud Taani Hindamisraamatus (Liber Census Daniae) puuduvatele asulanimedele. Arvati, et Tallinna ja Iru ümbrus oli kristianiseeritud enne taanlaste ja sakslaste tulekut. Ristitud elanikkond võis arvata, et neid kristlastena ei rünnata (kuna ründajad olid kristlased) ning et neil ei ole vaja linnust. Siis olid sealsed eestlased küll esimesed, kes kogesid, et ristisõda Maarjamaale oli ainult vallutamise ettekääne. Kui nad vallutajate õiget olemust tundma õppisid, siis oli hilja linnuse taastamiseks.

KALEVANLINN — KAS KAITSE- VÕI VALVELINNUS?

Kalevanlinna linnuse kerge langemine taanlaste kätte 1219. aasta juunis ootamatu mere-rünnakuga on tekitanud spekulatsioone, nagu ei oleks linnus üldse mõeldud kaitseks, vaid ainult valvelinnuseks ja valveüksuse asukohaks, et kaitsta sadamat ja kaubapunkti ning valvata sealse korra ja rahu järele. Kuidas see ka ei olnud, kuid merelt toimuva rünnaku puhuks ei olnud linnusel muud hoiatust kui tule- või suitsusignaalid Naissaarelt.

Teatavasti tuli laevatee Taanist Eestisse piki Rootsi rannikut, pööras sealt itta lõunapool Ahvenamaad Hanko neemeni ja sealt otse lõunasse. Nii oli Naissaar esimene punkt Eesti pinnal, kust lähenejaid võidi näha ja mandrit hoiatada. Kui laevastik suutis Naissaart üllatada ja läheneda Naissaare varjus, siis polnud ime, et rünnak tuli ootamatult. Väike püsiv valvemeeskond ei võtnud lahingut ega piiramist vastu või — sai kelleltki korralduse alistuda.

Rävalaste ja harjulaste ühismaleva rünnak taanlastele 15. juunil lükkab valvelinnuse oletuse ümber ja näitab, et linnust peeti küllalt tähtsaks kaitse-ehituseks, mille pärast tasus lahingusse astuda.

Küsimärgi alla jäävad linnuse vallutamise ja selle kaitsega ühenduses mainitud kaks eestlast (vanemat või kaupmeest?) — Vililemb ja Clements Esto. Milline oli nende osa linnuse lahinguta kättemängimisel taanlastele? Millist osa täitsid nad hiljem lahingu strateegilises käigus? Kas vendide ja nende vürst Vitslavi laager eestlaste luurele varjatud kohas ei olnud kohalike meeste nõuanne? Nende seljatagune rünnak otsustas teatavasti lahingu eestlaste kahjuks.

Vililemb ja Clemens Esto olid ilmsesti reeturid, kuna neile jäeti alles nende kinnisvarad mis asusid eesti linnuse sees ja jäid ka taani linnuse sisse.

TAANLASTE UUS LINNUS

Henrik oma Liivimaa kroonikas ütleb selge sõnaga, et taanlased lõhkusid eestlaste linnuse maha ja hakkasid uut ehitama. See töö algas kohe, kui meeskond oli laevadest maale jõudnud ja jatkus pärast võidetud lahingut. Kirjeldusest näib, et selle juures kasutati vana linnuse lammutamisel saadud palke, sest ka taanlaste linnus oli puitehitus. Näib, et linnuse püst-tarandid jäeti paika ja muudatusi tehti ainult tornide ning vastupanu-pesade osas. Vastasel korral poleks linnuse ehitamist mõne nädalaga suudetud lõpetada. Taanlastel, kellel sel ajal olid suured sõjakogemused ja kutselised palgasõdurid, olid kahtlemata ka paremad kogemused kaitseehituste alal. Nii oli taanlaste linnuse-ehitamine tegelikult endise Kalevanlinna moderniseerimine.

Taanlaste puit-linnus jäi Revali (linnus oli nime muutnud!) kaitserajatiseks kaheksaks aastaks. 1227 võttis Mõõgavendade Ordu Toompea oma valdusesse ja hakkas ehitama kivilinnust. Esialgu ei tehtud muud kui ehitati kivimüür endise puidust tarandi asemele. Kõik ehitused selle müüri sees jäid nagu need olid. Ajalugu vaikib sellest — kas suutsid Vililemb ja Clemens Esto ka seekord osavasti „peremeest vahetada" või pidid oma majad sakslastele üle andma ja taandusid koos taanlastega Taanimaale.

MEIE ÄRI SUVISED LAHTIOLEKU AJAD ALATES 13. MAIST:

esmaspäeviti suletud,
teisipäeval, kolmapäeval ja neljapäeval 8—6, reedel 8—7, laupäeval 8—2.

Tellige meie suitsusinki ja -kalkunit suvilasse kaasa võtmiseks ja pidulaudadele. Kergesuitsuvorst, vorstid grillimiseks.

VIKING FOODS & IMPORTS

133 Laird Drive, Toronto M4G 3V5 — Telefon 425-0450

OVER 50 YEARS OF GM SALES AND SERVICE

HOGAN GM

Chev Olds Limited

5000 Sheppard Ave. E., Scarborough, Ont. M1S 4L9

PAUL JUTTUS
Müük ja rentimine
Tel. 291-5054, kodus 423-5716

TORONTO LINN

Muudatusi jäätmete äraveos

VICTORIA DAY ja QUEEN'S BIRTHDAY — ESMASPÄEV, 19. MAI 1986

Jäätmete kogumist ei toimu esmaspäeval, 19. mail 1986.

Tavaline esmaspäevane (19. mai) kogumine toimub teisipäeval, 20. mail.

Tavaline teisipäevane (20. mai) on kolmapäeval, 21. mail.

Kolmapäeval, 21. mail EI toimu AJALEHTEDE ja suuremate esemete kogumist.

Säilitage ajalehed ja suuremad esemed kolmapäeval, 28. mail toimuvaks äraveoks.

Pidage meeles: Torontos on 17 klaas- ja metallnõude kokkutoomise keskust. Märtsis koguti 255 tonni ajalehti, 41 tonni klaasi ja 9 tonni tina. Lähema informatsiooni saamiseks helistage 392-7742

PALUME MITTE PANNA KLAASITÜKKE VÕI MUID TERAVAID ESEMEID PLASTIKUST JÄÄTMEKOTTI.

R. M. BREMNER, P.Eng., F.I.C.E.
Commissioner of Public Works

Ida-Euroopa ikestatud rahvad ühendagu oma jõud

Pühapäeval, 4. mail toimus Hamiltonis SEEN'i (Society of Eastern European Nations) koosviibimine Hillcresti restorani saalis. Seal oli ka väike laud rahvuste väljapanekutega raamatute ja muu rahvuslike esemetega. Eestlaste väljapanekut kaunistas mustriline rahvus vöö, mõned käsitööd ning ESTO albumid, mida kõike huviga vaadati ja sirviti.

Koosolijate hulgas, keda oli üle 90, olid 7 rahvust esindatud — läti, poola, tshehhi, ungari, ukraina, rumeenia ja eesti. Viimaseid esindasid A. Jurs — H. E. Võitlejate Ühingu esimees, H. Lember ja SEEN-i sekretär E. Lindaja, olles selles ametis olnud asutamisest saadik ja F. Kraav abikaasadega, M. Pihlak ning A. Woode. Õhtu teadustajaks oli ukrainlane I. Kubrak. Õhtusöögi eel toimus toost kuninganna ja Kanada auks.

I. Kubrak tutvustas ka külalisi, kelleks oli Hamiltoni linnapea B. Morrow, Ontario kultuuri ja kodakonsuse minister dr. Lily Munro, endine parlamendiliige Hamiltonis dr. Stan Hudecki. Siinse linna ajalehte „Spectatorit" esindas Joe Chapman, olgugi, et ajaleht ei toonud ära kirjeldust; Hamiltoni linnanõunik B. McCulloch, Amnesty International esindaja dr. Brian John; poliitilise teaduse lektor ja Poola Kesknõukogu Kanadas abipresident ning kõneleja dr. Marek Celinski, keda pikemalt tutvustas SEEN'i president L. Luzcak.

Selgitavas kõnes kõneleja mainis, et Euroopas kehtib Jalta mentaliteet, millele anti Helsingis kinnitus. Olukord on loonud Euroopas jõududevahelise tasakaalu mida võib lugeda isegi rahu kindlustajaks läinud 40 aasta jooksul. Ida-Euroopa rahvaste hulgas puudub tahe koostööks; üheks põhjuseks võib lugeda hirmu ühendatud Saksamaa ees. Kommunistlik hirmuvalitsus on hakanud mõjuma ja hakatakse otsima võimalusi luua Ida-Euroopa rahvastest „ei kellegi maa" ühendatud Saksamaa ja N. Liidu vahele. Kartus USA jõudude välja tõmbamisest on andnud hoogu selleks, kui võimalus avaneb, peaks loodama Ida-Euroopa rahvaste ühisrinne. Sõjakurjategijate otsimisel pole enam mõtet peale 40 aastat; see tekitab vaid hõõrumisi rahvusgruppide vahel ning teenib N. Liidu propagandamasinat! lõpetas dr. Celinski.

Järgnesid tervitused: linnapea B. Morrow, minister dr. Lily Munro, dr. B. John — Amnesty International org. esindaja, dr. S. Hudecki, kes pidas kiiduväärseks Balti Õhtud Ottawas, mis juba aastaid on olnud parlamendiliikmeile kasulikeks õppetundideks Ida-Euroopa olukorrast.

Kavas oli veel lühike küsimuste periood, mille järele Poola-Ungari Maailma Föderatsiooni sekretär St. Domzal tänas kõnelejat huvitava ning sisuka ettekande eest.

Lõppsõna ütles läti esindaja, endine SEEN'i president O. Berztiss, tänades külalisi ja kõiki koosviibimisest osavõtjaid, lootes järgmisel aastal veelgi arvukamalt kohata, sest ühenduses on jõud.

Teadaanne

Eesti Pensionäride Klubi Torontos

PEAKOOSOLEK

peetakse neljapäeval, 29. mail kell 2 p.l. Eesti Maja keskmises saalis. Klubi liikmeid palutakse käesolevat teadet võtta kutsena ja rohkearvuliselt koosolekust osa võtta.

Juhatus

JOEKÄÄRUL
müüa suvila
Tel. 239-6590

HILLSIDE BAKERY and Delicatessen

2851 Lawrence Ave. E.., 261-2238
(Hillside Plaza, Brimley nurgal)
Omanik *Ake Saarinen*

Värsked saadused iga päev — Kõik delikatessid saate meilt

Äri avatud: teisip., kolmap. ja neljap. 9—6, reedel 9—7, laup. 9—4. Esmasp. suletud.

CARSTENS
Art & Gifts
Taani käsitöö-äri
Saadaval kõik D.M.C. lõngad, samuti käsitöömaterjale Taanist. Külastage meid! Leiate kõike, mida vajate käsitööks.
2217 Danforth Avenue (ida pool Woodbine Subway'd)
Telefon 690-1897
Avatud: 10—6, esmaspäeviti suletud

C. OTTWAY HERBALIST
Ravimtaimed, tervislikud toiduained ja vitamiinid. Nõuanne ja sõbralik teenindamine eesti rohuteadlase A. Toigeri poolt.
300 Danforth Ave., Toronto, Ont. M4K 1N6 — Tel. 463-5125

MÄLESTAME LEINAS KAUAAEGSET NÕUKOGULIIGET

RICHARD ILVES't

surnud 11. mail 1986 Sudburys

EELK SUDBURY KOGUDUSE ÕPETAJA ja NÕUKOGU

SÜGAVAS KURBUSES MÄLESTAME

RICHARD ILVES't

KARIN ja FELIX SAAREMETS
TAAVI ja BRENDA SAAREMETS
AIKI ja JOVO SKAKAVAC
PAUL ja MARIT SCANLON

Armast vennanaist

ELIISABET VESIK'ut

mälestab

OLGA VESIK ja
LAPSED peredega
EVI
HARRY
THOMAS

Rahupüüdlused jooksid ummikusse

Arafati PLO ei ole täitnud lubadusi

DAMASKUS — Suurenev sõprus kahe arabia maailma peavastase Jordaania kuninga Husseini ja Süüria presidendi Hafez Assadi vahel võivat lõpetada läbirääkimiste teel saavutatavad Kesk-Ida rahuvõimalused, mida näeb oma ettekujutuses USA president Ronald Reagan. Äsjaste andmete põhjal võib siiski arvata, et rahukokkuleppest sealses maailmaosas ei tule midagi välja.

Vaade kahe riigi sõprusele avaldati ühe Süüria ametniku ja lääne diplomaadi poolt, kes ei suutnud uskuda lahendust, vaatamata ettevaatlikule optimismile USA ja Jordaania vahel. Damaskust peetakse araabia tagasilükkamiste pealinnaks ja uus lähenemine võivat ohustada rahuprotsessi.

Kui õigeks need analüüsid võivad osutada selgus siis kui Hussein külastas Damaskust oma esimesel külaskäigul pärast kümmet aastat.

Need kaks riiki on olnud tihti opositsioonis tähtsais piirkondlikes küsimusis.

Ametnikud Washingtonis ja Ammanis on olnud valmis üllatuslikule arengule traditsiooniliselt mõõdukas Jordaanias, kes on otsinud rahu ja ühist poliitikat radikaalse Süüriaga, kes on seni olnud araabia riikide frondiks tagasi lükates kompromissi Iisraeliga Kesk-Idas. Kesk-Idas on ütelus „ei saada sõdida ilma Iisraelita, aga ei saa rahu teha ilma Süüriata".

Süüria ametivõimud, lääne ja araabia diplomaadid, samuti internatsionaalsed rahu sobitajad nõustuvad,

et Jordaania-Süüria lähenemine ei tähenda et Süüria oleks kaasa toodud USA poolt algatatud ja peetavasse rahuprotsessi;

selleasemel on Süüria hakanud sellest välja viima Jordaaniat.

Süüria pole pehmendanud oma kõva liini ühegi läbirääkimise puhul araabia maade ja Iisraeli vahel, nagu seda sõlmisid Iisrael ja Egiptus.

Sellejuures Jordaania on sunnitud aktsepteerima Süüria positsiooni, et ainus viis läbirääkimisi pidada Iisraeliga, on kogu araabia blokiga, kel on ühine lähtealus ja seda toetav tugev sõjaline jõud.

Selline ühine lähtealus annaks loa kõigile araabia riikide valitsustele, Palestiina Vabastamise Organisatsioonile (PLO) ja suurriikidele, kus oleks ka N. Liit, õiguse kaasarääkimiseks Kesk-Ida rahuläbirääkimistes,

mis muidugi ei sobi president Reagani lootustega otsesteks läbirääkimisteks Iisraeli ja Jordaania vahel.

Jordaania kuningas Hussein lõpetas aastatepikkused püüdlused töötada koos Yasser Arafatiga rahusobitusteks Iisraeliga, öeldes et Arafati PLO ei ole täitnud antud lubadusi. „Meil on võimatu jätkata poliitilist koostööd PLO juhtkonnaga seni kuni saabub aeg, kui nad oma lubadusi ja sõnu peavad", ütles Hussein.

See oli teine kord kui lükati tagasi USA ettepanek koostööks Iisraeli palestiinlastega, kes pole seotud PLO-ga.

Hussein ütles, et Iisraeli okupatsioon araablaste maal on Iisraeli territooriumi laiendamine,

kuigi nad ise samal ajal räägivad „julgeoleku vajadusest rohkem psühholoogilisel kaalutlemisel".

☆

KAIRO — Jordaania Kesk-Ida rahusobitamisekatsed on jõudnud praeguseks surnud punkti, ütles kuningas Hussein pärast läbirääkimisi Egiptuse presidendi Hosni Mubarakiga.

Muusikaprofessor dr. E. Arro suri Viinis

Nagu hilinenult on teatavaks saanud suri 14. detsembril 1985 Viinis, Austrias, üks meie omaaegseid muusikateadlasi professor doktor Elmar Arro, sündinud 2. juulil 1899. a.

Kadunu doktoreerus muusika ajaloo alal 1928. a. Viini ülikoolis. Ta doktoritöö teemaks oli „Muusikaelu Eestis XIX sajandil". Ka hiljem jätkas ta Eesti muusikaelu ja arengu uurimist. 1929. a. ilmus tema toimetamisel Tartus „Eesti Muusika Kuukiri". 1931 ilmus temalt uurimus „Tartu linna muusikud 1537—1809". 1933. a. avaldas ta saksa keeles raamatu „Eesti Muusika Ajalugu" ja hiljem veel mitmeid teisi eesti muusikaelu käsitavaid töid.

Eestist lahkus Arro sõjaeelsel perioodil a. 1939, siirdudes Saksamaale. Seal oli ta aastatel 1962—1967 ajakirja „Musik des Ostens" kaastoimetaja Kielis, avaldades artikleid Ida-Euroopa ja Balti-Saksa muusikaajaloost. 1977 ilmus temalt Ida-Euroopa muusikaajaloole pühendatud artiklite kogumik „Musica slavica" I köide, 446 lk.

Arro oli üheks aktiivsemaks eesti, balti ja slaavi rahvaste muusikaajaloo ja rahvuslike traditsioonide uurijaks ja tutvustajaks. Töötas muusikaalase õppejõuna konservatooriumides.

VES

KIRIKUD

TORONTO EMMANUELI EVANGEELNE KOGUDUS

21 Swanwick Ave.
Tel. 698-5645

Jutlustaja Allan Laur,
72 Appleby Cres.
Markham, Ont. L3R 4L2
Tel. 477-6248

Pühap., 18. mail kell 2 p.l. pühapäevakool lastele ja piiblikool täiskasvanuile.

Kell 3 p.l. JUMALATEENISTUS, kõneleb Allan Laur, duettlaule. (Buss Eesti Kodust kell 1.15 p.l.)

Kell 6 õ. ingliskeelne JUMALATEENISTUS, kõneleb Allan Laur.

Kolmap., 21. mail kell 7 õ. PALVEÕHTU.

TORONTO KOLMAINU EESTI EV.-LUT. USU KOGUDUS

Kirik. 619 Sherbourne St., Toronto (Sherbourne'i allmaajaam on kiriku kõrval).

Õpetaja O. Gnadenteich
112 Fallingbrook Rd.,
Scarborough, Ont.

Telefon 698-7977 või 766-7853
Kantseleis, telefon 921-9417

Nelipühal, 18. mail on JUMALATEENISTUS kell 1.30. Laula koguduse ansambel.

Õpetaja kõnetunnid on iga ku teisel esmaspäeval kella 6—8 kiriku kantseleis.

EELK TORONTO VANA ANDRESE KOGUDU

383 Jarvis St., Toronto, Ont. M5B 2C7
Õpetaja Udo Petersoo
3714 Beechollow Cr.
Mississauga, Ont. L4Y 3T2
Tel. 624-6128 või 625-5930
kirikus 923-5172
Organist pr. Asta Mitt
Koorijuht pr. Asta Ballstadt

Pühap., 18. mail kell 4 (muudetud aeg) NELIPÜHA MALATEENISTUS. Teenib kop Karl Raudsepp.

Pühap., 25. mail kell 4 KOLMAINU-JUMALAPÜHA malateenistus.

Pühap., 1. juunil kell 11 hom pühapäevane JUMALATEENTUS.

Pühap., 8. juunil SURNUAPÜHA JUMALATEENISTUS **Mt. Pleasant kalmistul** kell 3 **York kalmistul N osas** kell 5 Muusikalises osas Estonia Orke

Õpetaja kõnetunnid teisipäkella 6—8 õhtul ja neljapäeviti la 2—8 õhtul.

Kiriku kantselei on avatud n päeviti kella 10 hommikul kella 8 õhtul.

KIRIKUD

TORONTO EMMANUELI EVANGEELNE KOGUDUS

21 Swanwick Ave.
Tel. 698-5645

Jutlustaja Allan Laur,
72 Appleby Cres.
Markham, Ont. L3R 4L2
Tel. 477-6248

Pühap., 18. mail kell 2 p.l. pühapäevakool lastele ja piiblikool täiskasvanuile.

Kell 3 p.l. JUMALATEENISTUS, kõneleb Allan Laur, duettlaule. (Buss Eesti Kodust kell 1.15 p.l.)

Kell 6 õ. ingliskeelne JUMALATEENISTUS, kõneleb Allan Laur.

Kolmap., 21. mail kell 7 õ. PALVEÕHTU.

TORONTO KOLMAINU EESTI EV.-LUT. USU KOGUDUS

Kirik. 619 Sherbourne St.,
Toronto (Sherbourne'i allmaa jaam on kiriku kõrval).

Õpetaja O. Gnadenteich
112 Fallingbrook Rd.,
Scarborough, Ont.

Telefon 698-7977 või 766-7853
Kantseleis, telefon 921-9417

Nelipühal, 18. mail on JUMALATEENISTUS kell 1.30. Laulab koguduse ansambel.

Õpetaja kõnetunnid on iga kuu teisel esmaspäeval kella 6—8-ni kiriku kantseleis.

EELK TORONTO VANA ANDRESE KOGUDUS

383 Jarvis St., Toronto,
Ont. M5B 2C7
Õpetaja Udo Petersoo
3714 Beechollow Cr.
Mississauga, Ont. L4Y 3T2
Tel. 624-6128 või 625-5930
kirikus 923-5172
Organist pr. Asta Mitt
Koorijuht pr. Asta Ballstadt

Pühap., 18. mail kell 4 p.l. (muudetud aeg) NELIPÜHA JUMALATEENISTUS. Teenib piiskop Karl Raudsepp.

Pühap., 25. mail kell 4 p.l. KOLMAINU-JUMALAPÜHA jumalateenistus.

Pühap., 1. juunil kell 11 homm. pühapäevane JUMALATEENISTUS.

Pühap., 8. juunil SURNUAIAPÜHA JUMALATEENISTUSED: **Mt. Pleasant kalmistul** kell 3 p.l., **York kalmistul N osas** kell 5 p.l. Muusikalises osas Estonia Orkester.

Õpetaja kõnetunnid teisipäeviti kella 6—8 õhtul ja neljapäeviti kella 2—8 õhtul.

Kiriku kantselei on avatud neljapäeviti kella 10 hommikul kuni kella 8 õhtul.

EELK PEETRI KOGUDUS

817 Mt. Pleasant Rd. Toronto
Ont. M4P 2L1

Praost Andres Taul. Tel. 483-4103
Tel. kiriku kantseleis 483-5847
Õpetaja Edgar Heinsoo
Tel. kodus 283-9387,
kirikus 483-6848
Organist dr. Roman Toi

NELIPÜHA JUMALATEENISTUS pühapäeval, 18. mail kell 11 hommikul. Teenib õp. A. Taul.

Pikk nädalalõpp — pühapäevakooli ei ole.

PÜHAPÄEVAKOOLI LÕPU JUMALATEENISTUS pühapäeval, 25. mail kell 11 hommikul. Teenib õp. A. Taul. Laulab laste ansambel M. Viia juhatusel.

Pärast jumalateenistust KOOSVIIBIMINE all seltskondlikes ruumes — laste ettekandeid ja kohvilaud.

INGLISKEELSED JUMALATEENISTUSED igal pühapäeval kell 9.30 hommikul ja pühapäevakool.

Õpetaja E. Heinsoo on puhkusel 14. maist kuni 28. maini. Õp. A. Taul'i kõnetunnid kolmapäeviti kl. 9.30—12 päeval ja neljapäeviti kl. 6—8 õhtul, muul ajal telefoni teel.

Koguduse kantselei on avatud teisipäeviti kl. 10—6 ja neljapäeviti kl. 12—3.

TORONTO EESTI VABAKOGUDUS

562 Jones Ave., Toronto, Ont.
Jutlustaja E. Saraoja
20 Thorncliffe Ave.
Toronto, Ont. M4K 1V5
Tel. 463-6223

Kolmapäeval, 14. mail kell 6 õ. PIIBLI-PALVETUND.

Pühapäeval, 18. mail kell 11 homm. JUMALATEENISTUS, teenib A. Laur.

Teisipäeval, 20. mail kell 11 homm. PALVETEENISTUS.

Kolmapäeval, 21. mail kell 6 õ. PIIBLI-PALVETUND.

Pühapäeval, 25. mail kell 11 homm. JUMALATEENISTUS, teenib E. Saraoja.

Kolmapäeval, 28. mail kell 6 õ. PIIBLI-PALVETUND.

ESIMENE EESTI EV. LUTH. KOGUDUS HAMILTONIS

Kirik: 18 Victoria Ave. S.
Hamilton, Ont. L8N 2S6
Õpetaja T. Nõmmik,
3 Mapleside Ave. Hamilton, Ont.
L8P 3Y4, tel. 527-0410

I NELIPÜHAL, 18. mail kell 11.00 LEERINOORTE ÕNNISTAMISE teenistus armulauaga. Jutlustab õp. Udo Petersoo, solist sopran Valve Tali, liturgiaks koguduse õpetaja.

Õpetaja kõnetunnid on igal esmasp., 18.00—19.30 Hamiltoni kiriklas (tel. 1-527-0410) ja igal neljap., 18.00—19.30 501 Davisville Ave. Torontos, tel. 483-2478. Muul ajal kokkuleppel.

Eestlasest katselenduri surm N. Liidus

Hilinenult on saanud teatavaks, on N. Liidus 14. dets. 1983 hukkunud 41-a. katselendur Enn Kaarma. Ta oli saatuslikul päeval katselennul uue hävitajast lennukitüübiga, arendades sellega äärmist kiirust millega see masinatüüp veel lennata võis ja mida ei lubata isegi mitte korrata. Järsku hakanud lennuk kaotama kõrgust ja lisaks veel kõikuma, kuni langes alla koos lenduriga. Viimane ei saanud hilinemise tõttu enam langevarju kasutada.

Enn Kaarma sündis Tallinnas, kasvas aga Lohul, Rapla lähistel kust hiljem asuti tagasi Tallinna. Ta oli lõpetanud Tshernigovi kõrgema sõjaväelendurite erikooli, töötades viimati katselendurite ettevalmistuse osakonna asejuhatajana. Kreml oli teda lendude eest austanud Lenini ordeniga ja kuulutanud ta N. Liidu kangelaseks.

VES

Leinateateid

Floridas suri 26. veebruaril Livia Oras, neiuna Lüüs, sündinud 26. juunil 1909 Võrus.

Rootsis Eskilstunas suri 27. veebruaril Enno Kübar, sündinud 12. detsembril 1938 Vihterpalus.

Stokholmis suri 3. märtsil Ida Marie Puusepp, sündinud 13. aprillil 1899 Lövel.

New Yorgis suri 6. märtsil Paul Treumuth, sündinud 23. veebruaril 1964 Lakewoodis.

USA-s Lawrencevilles suri 22. veebruaril Alide Hinnov, sündinud 27. mail 1898 Võrus.

ARSTID

DR. S. BROGOWSKI
OPTOMETRIST (OPTIK)
Tel. 531-4251
412 RONCESVALLES AVE.
AT HOWARD PARK

TORONTO EESTI BAPTISTI KOGUDUS

883 Broadview Ave.
Tel. 465-0639
Pastor K. Raid
36 Bards Walkway,
Willowdale, Ont. M2J 4T9
Tel. 499-6488

„VABADUSE KUULUTUSE" raadiosaated igal pühapäeval kell 3 p.l. WHLD 1270 kc.

Pühapäeval, 18. mail kell 10.15 homm. pühapäevakool täiskasvanuile ja noortele, kell 11 lastele.

Kell 11 homm. NELIPÜHAPÄEVA JUMALATEENISTUS. Kõnelevad H. Eller ja K. Raid, laulab segakoor.

Kell 6 õ. VAIMULIK KOOSOLEK.

Usuteaduse Instituut 1986. aastal

Usuteaduse Instituut, mis töötanud juba 9 aastat, pakub oma intensiivse loengute perioodiga 6.—20. juulini sel aastal häid õppimise võimalusi. Kavas on akadeemilised loengud, praktikume ja teaduslikku ettevalmistust õppijaile, aluseid eksamitöödeks ja enesetäiendamist juba töötavatele usuteadlastele ning huvi tundjaile otsida tõde.

Õppetöö juhataja prof. dr. A. Võõbuse loengud ajaloolisest vallast käsitlevad Keskaega ja Uue Testamendi teksti kriitikat. Piiskop Raudsepp'a praktilise usuteaduse loengud on kaasaegse homileetika põhijoontest ja Luuka ev-eksegeesist.

Uue lektorina toob elevust prof. dr. Mihkel Soovik loengutega religiooni filosoofiast. Vana-Testamendi õppejõud viib seekord prohvet Heseekieli juurde, kus prof.dr. Salo käsitab teaduslikku teksti mõistmist. Galatia kirja Uuest Testamendist seletab praost mag. Kiviranna ja kirikumuusika tulipunkte manab kuulajate silmade ette dr. R. Toi.

Võimalikke lühiloenguid erinevatelt aladelt toovad veel magistrid A. Taul ja T. Nõmmik.

Loengute perioodil toimuvad soovijaile eksamid kõigis ainetes, samuti Konsistooriumi eksamid kahele õpetaja ameti kandidaadile Walter Taal'ile Los Angelesest ja Hans H. Lüdig'ile Austraaliast. Kuna esimene neist on valitud USA I praostkonna vikaarõpetajaks ja teine Sydney kog. abiõpetajaks praost E. Kiviste kõrvale, siis on ettenäha nende ordineerimine 20. juulil s.a. Vana-Andrese kirikus, Torontos.

Instituudist osavõtjate ja vabakuulajate rigistreerimine kestab kuni 1. juunini piiskopi aadressil. Juba senini on rida õppijaid endid teatanud Ameerikast, Austraaliast, Kanadast, Inglismaalt ja võimalikult ka Rootsist.

Instituudi töö toimub Toronto Ülikooli Wycliffe College ruumides, Hoskin tän. 5. College kirikus toimuvad igahommikused palvused piiskopi juhendamisel. Ava-jumalateenistus leiab aset pühapäeval, 6. juulil, kell 11 hommikul Toronto Peetri kirikus, kus jutlustab õppetöö juhataja prof. dr. A. Võõbus.

K. R.

Rootsis tähistati kuninga 40. aastapäeva

Rootsi kuningas Carl Gustaf XVI tähistas aprilli lõpul oma 40. sünnipäeva. Pidulikust sündmusest võttis osa 280 külalist, nende hulgas mitmeid kroonitud päid, Norra ja Taani kuningakodade liikmed, Hispaania ja Belgia kuningad abikaasadega. Kohal olid kõik neli kuninga õde.

VABA EESTLANE
kaks korda nädalas

	Maksab Kanadas:	Väljaspool Kanadat:
Aastas	$57.—	$77.—
Poolaastas	$32.—	$42.—
Veerandaastas	$17.—	$22.—

TELLIMINE I KLASSI POSTIGA (kiripostiga):

KANADAS:

aastas	$62.—	pluss saatekulu $45.—,	kokku $107.—
poolaastas	$34.—	pluss saatekulu $23.—,	kokku $57.—
veerandaastas	$18.—	pluss saatekulu $11.50,	kokku $29.50

USA-s:

aastas	$62.—	pluss saatekulu $49.—,	kokku $111.—
poolaastas	$34.—	pluss saatekulu $25.—,	kokku $59.—
veerandaastas	$18.—	pluss saatekulu $13.—,	kokku $31.—

VÄLJASPOOL KANADAT LENNUPOSTIGA:
Aastas $136.—, poolaastas $72.— ja veerandaastas $38.—

Aadressi muudatus $1.—. Üksiknumbri hind 70 senti

Pangatshekk või rahakaart kirjutada FREE ESTONIAN PUBLISHERS nimele.

Tellimine saata:
VABA EESTLANE
1955 Leslie St., Don Mills, Ont. M3B 2M3

Palun mulle saata VABA EESTLANE aastaks / poolaastaks / veerandaastaks — tavaline / kiripostiga alates .... 19..... Tellimise katteks lisan $..... siinjuures rahas / tshekiga / rahakaardiga. **(Raha saata ainult tähtkirjes).**

Nimi .....

Aadress .....

.....

.....

.....

Murray E. Newbigging Ltd
Matusebüroo
Aastakümnete kogemus eestlaste teenimiseks. Oskuslik nõuanne ja mõõdukad hinnad.
M. WAYNE HAMILTON
Funeral Director
733 Mount Pleasant Rd., Toronto, Ont. M4S 2N4
(lõunapool Eglintoni)
Helistada tel. 489-8811 • 489-8002

„VABA EESTLANE" on vabade eestlaste häälekandja

VABA EESTLANE

Ilmub 2 korda nädalas — kolmapäeval ja reedel

Kolmapäeval, 14. mail 1986 — Wednesday, May 14, 1986

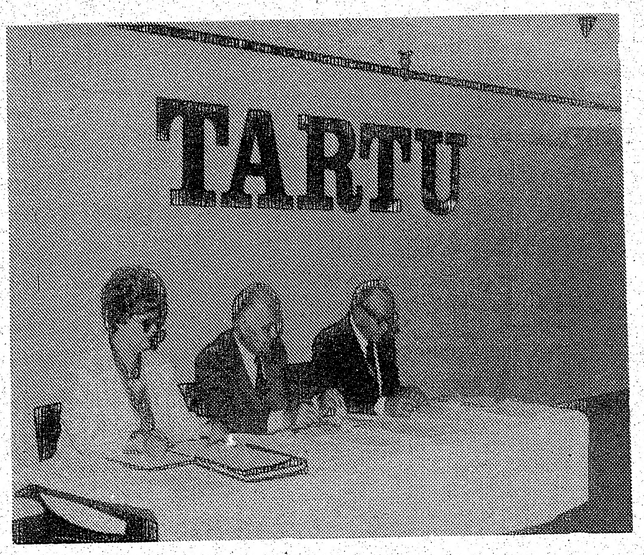

Tartu College aastakoosoleku juhatus. Pildil vasakult sekretär Ülle Toomver, esimees Elmar Tampõld ja laekur/mänedzher Elmar Mägi. Foto: Vaba Eestlane

Tartu College'il . . .

(Algus lk. 1)

ha oli üle kantud. Valitsus tegi alles siis oma otsuse kui raha oli koolile üle antud.

Sihtasutuse töö on olnud kokkuleppe sõlmimine, mis enne pidi 17 erikomiteest läbi käima, aga 1,05-miljoni dollari suurune rahasumma mõjutas.

Prof. O. Träss rääkis tegeliku läbirääkijana mõnest juhtumist. Nüüd on eestlaste poolt vaja tagant lükata, et asi ei veniks. Külalisprofessori koht kuulutati vabaks juba 1985. a. sügisel. Neli kandidaati avaldasid soovi üheks aastaks. Komitee on eelnõuded üles seadnud ja möödunud veebruaris olid kaks kandidaati prooviloenguid pidamas: prof. T. Parming Marylandi ja prof. H. Rebas Kieli ülikoolist. Homme saadakse teada kumb neist on valitud. 1. sept. peab külalisprofessor olema kohal.

Õppetöö toimub kahes osas. Esimeseks eesti keele kursus V. Salo juhendamisel ja teiseks alustab õppetooli töö organiseerimisega selleks valitud professor.

O. Träss ütles, et ta ei usu, et sihtasutuse töö sellega lõpeks,

on vaja organiseerida õpilastele stipendiume ja muud toetust, kuna kooli vajadused jätkuvad.

Ka tuleb uus komitee moodustada, praegune oli professori valimiskomitee. Kui sügiseks otsused langevad, siis saab koostada ka eestiainelniste programmide sisu.

Lõpuks ta puudutas riigitoetuse saamist, milleks on pingutusi teinud sihtasutus ja Toronto ülikool. Valitsusele lähenemine oli võimalik poliitiliste parteide kaudu. Peame olema tänulikud, et kauaoodatud summa on tulemas homsel õppetooli väljakuulutamisel eesti õppetooli fondi arvele. Eriti aktiivselt on õppetooli heaks töötanud eesti konservatiivide grupp, nimetades nimeliselt Ruho Paluoja.

E. Mägi avaldas tänu E. Tampõld'ile ja prof. O. Trässile kolmeaastase pideva töö eest.

Järgnev koosoleku osa möödus kiiresti. Välisrevidendiks valiti tagasi J. Soosaar ja Tartu College nõukogusse: EÜS poolt — J. Timusk, Korp! Vironia — V. Muikma ja T. Koger, Korp! Frat. Estica — J. Pahapill, Korp! Sakala — E. Mägi, E. Tampõld, R. Viksten, Korp! Ugala — K. Kangro, Korp! Rotalia — M. Pede, Korp! Revelia — G. Mitt, Korp! Tartuensis, Liviensis ja Leola — O. Träss, ÜS Liivika — A. Irs, ENÜS — Laine Pant ja Silvia Meema, Korp! Filiae Patriae — Asta Toppi, Korp! Indla — Ülle Toomver, ja Korp! Amicitia — Anita Nippak.

Algatatud küsimuste all esitas Tartu Instituudi sekretär dr. E. Aruja instituudi 1985. a. rahalise läbikäigu aruande,

mis lõppes $572.72 puudujäägiga, kuid oli kaetud eelmise aasta ülejäägist.

Pikem kirjalikult varem väljajagatud tegevusaruanne oli väga ulatuslik ja näitas instituudi püsivat tööd arhiivinduse alal.

Küsimuse all oli Akadeemilise Kodu tegevuse aktiviseerimine ja ruumide uuesti dekoreerimine. Peeti vajalikuks alalise komisjoni loomist, kuhu juurde kutsuda professionaalsed nõuandjad.

Järgnes ühine õhtusöök. Selle järel pidas huvitava loengu prof. Sannu Mölder õhutranspordist järgmisel sajandil. (Avaldame selle omaette artiklina ühes järgmises numbris).

Terrorist polnudki Liibüast

NEW YORK — Peakahtlustatu möödunud kuu pommiatentaadi teostajana Lääne-Berliinis, mis viis USA Liibüa karistamisele, kuna tal olid „kindlad andmed", et terrorist oli liibüalane, on rääkinud politseile, et nad said lõhkeaine Süüria poolt käendatud grupilt. Uus tunnistus Süüria sidemeist viis antiterroristid Washingtonis otsima uusi teid kuidas Damaskust karistada, kuid Süüria karistamine olevat komplitseeritum.

Sündmuste kalender

Laupäeval, 24. mail kell 7.30 õ. Läti Majas kabaree-õhtu.

Pühapäeval, 25. mail kell 4 p.l. Tartu College'is Tiiu Haameri klaverikontsert.

Laupäeval, 24. mail kell 7 õ. Minkler auditooriumis Ritmika võimlemisõhtu.

Teisipäeval, 27. mail kell 8 õ. Eesti Maja suures saalis segakoor „Leelo" kontsert.

Teisipäeval, 17. juunil kell 7.30 õ. Walter Hallis, Toronto Ülikooli muusikafakulteet, „Estonia" koori kontsert.

Esimene eesti naisprofessor 100-aastane

Aprillis tähistas eesti esimene naisprofessor Sigrid Antropoff-Hoerschelmann Lääne-Saksamaal oma 100. sünnipäeva. Juubilar on sündinud Tallinnas 1. apr. 1886. Õppis Berliinis Charlottenburgi Riiklikus Konservatooriumis, lõpetades selle 1907. Töötas selle järel Kreekas, Peterburis ja Soomes, täiendas end Pariisis kuni Tallinna konservatooriumi esimene direktor Mihkel Lüdig ta kutsus Tallinnasse õppejõuks. Juubilar on palju andnud eesti muusikale,olles õppejõuks alates 1919. 1936. aastal ta nimetati professoriks ja töötas sel kohal kuni Eesti okupeerimiseni.

Juubilar on veel hea tervise juures vaatamata, et silmad enam hästi ei seleta.

Marcos ennustab Aquino langust

Manila (AP) — Endine Filipiinide president Ferdinand Marcos ennustas, et kommunistid haaravad võimu ühe kuu jooksul, pärast hiljutisi relvastatud kokkupõrkeid valitsusvägede ja mässuliste vahel, mis nõudsid mitmeid surmaohvreid. Marcose arvates süveneb opositsioon Aquino vastu kiiresti. Ta valitsus kukutatakse peatselt, millele järgneb ebastabiilsus kogu Aasias. Seda kasutavad kommunistid viivitamatult oma huvides.

Hea vastuvõt ESTO videofilmile

Paar kuud tagasi valmis Eesti Kultuuripärandi Klubil (Estonian Heritage Club) esimene kahetunnine videofilm ESTO '84 sündmusist „Suurpäevad Torontos". Esialgsel demonstratsioonil anti sellele kõrge hinnang.

Küsitledes nüüd Eesti Kultuuripärandi Klubi juhatuseliiget Kaljo Urbeli, et millise huviga see videofilm on vastu võetud, ütleb ta, et kahe kuuga on üle saja müüdud nii VHS kui ka Beta süsteemis. See on üle ootuste hästi kuna klubi ise oli lootnud, et nii palju võib müüa ehk aasta jooksul.

K. Urbel imestab sellejuures, et enamus neist videofilmidest on müüdud väljaspoole Torontot laas Kanada kaugemaisse osadesse või USA'sse.

Näib et üksikuina elavad eestlased hindavad palju rohkem sellist rahvuslikule emotsionaalsusele baseeruvat mälestusi elustavat sündmust.

Toronto eestlased on üleküllastatud ja hellitatud rahvusliku tegevusega ja paljude sündmustega.

Kuid Eesti Kultuuripärandi Klubi töö pole piirdunud selle kokkuvõtliku ESTO '84 sündmusi ülevaatlikult hõlmava tööga. Neid päevi videolindistasid klubi liikmed enam kui saja tunni ulatuses, nii saab neid päevi muudeski aspektides töödelda huvpakkuvaiks eriteemalisteks videofilmideks.

Juba on valminud kaks, mõlemad tunniajalised.

Üks ESTO '84 rongkäik" ja teine „Maailmalaager „Eesti Lipp" (skautide-gaidide suurlaager Muskokas)".

Mõlemad on saadaval sama hinnaga (tellimised: E. Irs, 132 Humbercrest Blvd., Toronto, Ont. M6S 4C3).

Viimistlemisel on praegu videofilm ESTO '84 ajal mängitud Priit Ardna operetist „Kalurineiu", kuid see valmib sügiseks, pärast suvevaheaega. Kavandamisel on veel teine film näidendite materjalist.

Nende ESTO '84 materjalide läbitöötamise kõrval on ka muid töid.

Käsil on Eestit ja eestlasi tutvustav film, mida kasutatakse Vancouveris Expo '86 ajal.

See on 15-minutilise kestvusega ja selles kasutatakse kokkuvõtlikult eestikeelsete kommentaaridega materjale, mis võetakse klubi väga rikkalikust materjalide kogust.

Koos Toomas Metsalaga on teoksil videofilm õppeülesandega, näidatakse ESTO '88-l kavas olevaid rahvatantse, mida videofilmi kaudu saab kõigis erimaades tantsude väljaõppimisel kasutada ühtlustajana. Viimasel ESTO visiooni eel oligi sellisest õppevahendist tuntud puudust.

Videoajastu suuri võimalusi, nii kroonikuina kui salvestuste kasutajana, on Eesti Kultuuripärandi Klubi seni hästi kasutanud.

saanud kogemusi ja suutnud kordkorralt kiiremini uusi salvestusi üheks liita.

See on harukordne tänapäeva tehniline võimalus oma kodusse tuua ESTO '84 ja skaudilaagri sündmusi ning „Kalurineiu" mitte üksi viisirikkus, vaid ka lavategevus.

Esimene väliseesti . . .

(Algus lk. 1)

sellise väärika institutsiooni, nagu Toronto Ülikooli, juurde.

„Me oleme väga uhked, et mitmekultuuri minister on abistamas meid väärika rahasummaga. Ja me oleme väga uhked enestele, et üsna väike entiline ühiskond on loonud finantsilise aluse õppetoolile", ütles E. Tampõld.

Ta avaldas üldise tänu kõigile ülikooli juhtkonnas, kes on aidanud eesmärgile jõuda, öeldes et kui kord selle õppetooli ajalugu kirjutatakse, siis nende nimedele on koht esimesel leheküljel. Samuti tänas ta eesti õppejõudusid prof. O. Trässi, prof. E. Tulvingut, Tartu College mänedzheri E. Mägi, EV aupeakonsul I. Heinsood ja EKN esimeest L. Leivatit õppetooli ettevalmistamisel antud abi eest.

Lõpuks ta tänas eriti Kanada mitmekultuuri ministrit O. Jelinek'i, kes tuli isiklikult oma panust üle andma ja kelle panus kanada spordis ning kaubanduses on näidanud mida ida-eurooplased võivad sellele maale anda. Siis ta soovis õppetoolile sihtasutuse esimehena palju õnne edaspidiseks tööks.

Minister Otto Jelinek rääkis enese Kanadasse tulemisest ja soovist aidata eestlasi nende eesmärgile püüdlemisel, kuna mõlemad on pärit raudeesriide taha jäänud Ida-Euroopa riigist. Ta otsustas toetuse andmise vaatamata valitsuse uuele kokkuhoiupoliitikale, mis seda projekti on kitsendanud. Aga ta hindab eestlaste töökust ja tublidust, misläbi ta leidis kohe, kui ministrikohale asus, et ta tahab eestlasi aidata. Siis ulatas ta ülikooli teaduskonna juhatajale üle Kanada peaministri Brian Mulroney, valitsuse ja enese heade soovidega $350.000.

Elevas meeleolus jagati ülikooli poolt korraldatud vastuvõtul muljeid sündmusest, mis oli liigutav tähtsa momendi suurust mõistes.

Kolm tähtsat tegelast Eesti Õppetooli avamise väljakuulutamisel. Pildil vas. Sihtasutus Eesti Õppetooli esimees Elmar Tampõld, minister Otto Jelinek ja Toronto Ülikooli teaduskonna juhataja Don Moggridge.

Rootsist 500 Austraaliasse sõitjat

Rootsis suhtutakse tõsiselt 1988. a. Melbourne'is korraldatavaile ülemaailmseile Eesti Päevadele ESTO '88-le. Rootsis on ühissõiduks juba 500 soovijat sisse saatnud oma reisiankeedi. Nende alusel koostatakse lõplikult välja reisimarsruut. Paljud soovivad reisida Austraaliasse lääne suunas — üle Ameerika mandri ja Vaikse ookeani. Teised sooviksid seda reisi kujundada ümber maailma reisiks. Ringreisidest on populaarsemad veel Uus-Meremaa ja Lõunamere saared. Reisi planeerijad on ESTO '88 Rootsi Komitee reisitoimkond „Kangaroo" ja Eesti Kultuuri Koondis.

wintario

8. mail peetud Wintario loosimisel langes peavõit $200.000 piletile O — 102675, $1000 — 36684, $100 — 6238, $10 — 185 ja tasuta piletiraamat — 23.

Kuulutamine
„VABA EESTLASES"
täidab oma eesmärgi!